

NUORTEN OSALLISUUS JA VAIKUTTAMISMAHDOLLISUUDET
ESPOONLAHDEN SEURAKUNNASSA

Hanna Kojo

Opinnäytetyö, kevät 2015

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK)

TIIVISTELMÄ

Kojo, Hanna. Nuorten osallisuus ja vaikuttamismahdollisuudet Espoonlahden seurakunnassa. Helsinki, kevät 2014, 58 sivua, 2 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK).

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kyselytutkimuksen keinoin selvittää, miten nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia Espoonlahden seurakunnassa voitaisiin lisätä. Kysely suunnattiin kesän 2014 rippikouluikäluokalle, isosille ja leiriavustajille. Tutkimus toteutettiin kesä-elokuun aikana. Rippikoulujen työntekijät saivat kyselyn sähköpostitse toukokuussa 2014 ja huolehtivat kyselyn toteuttamisesta leirijakson loppupuolella.

Tutkimuskysymyksillä pyrittiin saamaan vastauksia siihen, mitkä ovat nuorille mieluisimpia tapoja osallistua ja vaikuttaa seurakunnan toiminnassa sekä mitä vahvuuksiaan ja lahjojaan nuori voisi antaa seurakunnan käyttöön. Tutkimuksella kartoitettiin myös sitä, millainen seurakunta vastaisi nuorten odotuksiin parhaalla mahdollisella tavalla. Kyselylomake sisälsi yhteensä 22 kysymystä, joista kysymykset 1-18 oli suunnattu kaikille, kysymykset 19-22 isosille ja leiriavustajille. Kahta avointa kysymystä lukuun ottamatta kysymykset olivat monivalintakysymyksiä.

Kysely osoitettiin 15 rippikouluryhmälle, joihin osallistui yhteensä 408 nuorta. Isosen tai leiriavustajan tehtävissä toimi 65 nuorta. Vastauksia saapui 11 rippikoulusta, yhteensä 325 kappaletta. Vastanneista 280 oli rippikoululaisia, 42 isosia ja 3 leiriavustajaa. Rippikoululaisten osalta vastausprosentti oli 69%, isosten ja leiriavustajien osalta 71%. Kyselylomakkeiden vastaukset siirrettiin Excel -ohjelmaan ja analysoitiin sen avulla. Avointen kysymysten vastaukset litteroitiin käsin kirjoittamalla ne puhtaaksi Word -tiedostoon.

Tutkimuksen tuloksista nousi esiin kaksi pääteemaa; toiset ihmiset ja yhteisöllisyys sekä nuorten oma toimijuus. Nuori tulee mukaan seurakunnan toimintaan toisen nuoren esimerkin innoittamana. Samalla hän toivoo, ettei joutuisi syrjityksi vaan pääsisi osaksi yhteisöä. Tässä yhteisössä, toisten nuorten kanssa, nuori haluaa myös toimia, keskustella ja valita vapaasti. Suositut osallistumisen muodot; ryhmän ohjaaminen, keskustelu, näytteleminen ja liikkuminen ovat kaikki luokiteltavissa aktiivisiksi tavoiksi osallistua ja vaikuttaa. Nuori ei kuitenkaan ole valmis sitoutumaan seurakuntaan eikä pidä sen hengellisiä arvoja merkityksellisinä.

Asiasanat: osallisuus, vaikuttaminen, nuoret, kirkko

ABSTRACT

Kojo, Hanna. Young people`s involvement and ways to influence in the Espoonlahti parish. Helsinki, spring 2015, 58 pages, 2 appendices. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services: Bachelor of Social Services.

The aim of this thesis was to find out how to increase young people`s involvement and influence in the Espoonlahti parish. The survey was directed to 15-year old church members who attended confirmation school during summer 2014. The survey was also directed to group leaders and assistants at the confirmation schools. The questionnaire was implemented by the priests and youth workers who received it via e-mail. They were asked to collect the answers during the end of the confirmation camp.

The purpose of the study was to research the most popular ways to participate and be an active participant in the youth activities of the Espoonlahti parish. The purpose was also to find out what skills and strengths young people could bring along to enrich the community. The questionnaire was quantitative. 18 questions out of 22 were pointed to all respondents and the rest four to group leaders and assistants. There were two open questions, the rest being multiple choice questions.

The survey was directed to 15 confirmation school groups, which had 408 young attendees. 65 young people worked as group leaders or assistants. By the end of the summer 11 groups had filled the questionnaire, the total amount being 325 respondents. 280 of all answers were from confirmation school attendees, 42 were from group leaders and 3 from assistants. The response rate within confirmation school attendees was 69% and within group leaders and assistants 71%. The results were calculated and analyzed with the help of the Excel spreadsheet program. The open answers were written and analyzed by hand.

The most important factors in young people`s involvement are other people, membership of the community and their own active participation. Young people get involved in the parish inspired by the example of others. They wish not to be discriminated against but accepted as part of the community. In the community with other young people they want to be active, take part in the discussion and have free options the make choices. The most popular ways to participate were being a group leader, discussing, acting and various sports activities. Nevertheless young people do not want to make any commitments to the parish nor do they find its spiritual values and content meaningful.

Keywords: involvement, influence, young people, church

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 NUORTEN OSALLISUUS	8
2.1 Nuorten osallisuus kansalaisoikeutena	8
2.2 Nuorten osallisuus kirkon kasvatustyössä	9
3 NUORET VAIKUTTAJINA JA SEURAKUNTALAISINA.....	12
3.1 Nuoret vaikuttajina	12
3.2 Nuoret seurakuntalaisina	14
4 KRISTILLINEN KASVATUS	17
4.1 Kirkon kasvatustyö	17
4.2 Nuorisotyö Espoonlahden seurakunnassa	19
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	21
5.1 Tutkimuksen tavoitteet ja kohderyhmä	21
5.2 Kyselylomakkeen laatiminen	22
5.3 Kyselyn toteuttaminen.....	23
5.5 Aineiston analysointimenetelmät	24
6 TUTKIMUKSEN TULOKSET	26
6.1 Nuorten ajatuksia osallisuudesta seurakunnassa	26
6.2 Nuorten ajatuksia unelmaseurakunnasta	34
7 POHDINTA	39
7.1 Johtopäätökset	39
7.2 Eettisyyden arviointia.....	42
7.3 Luotettavuuden arviointia.....	44
7.4 Opinnäytetyöprosessi ja oma ammatillinen kehittyminen	45

LÄHTEET.....	49
LIITE 1: Kyselylomake.....	54
LIITE 2: Tutkimuskirje.....	58

1 JOHDANTO

Jokaisella ihmisellä on synnyinlahjanaan kyky toimia yhdessä toisten kanssa, kyky osallistua. Kullakin on oma persoonallisuutensa sekä erilaisia lahjoja, joita käyttää. Tämä koskee koko elämäämme, niin työtä kuin koulua, niin vapaa-aikaa kuin ystäviä – ja seurakuntaamme. Ihminen voi parhaiten, kun hänet kohdataan ja otetaan vastaan sellaisena kuin hän on. (Modeus 2014, 13.)

Osallisuus on ollut viimeisen kymmenen vuoden ajan ajankohtainen teema Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa kuten yhteiskunnan muillakin sektoreilla; kunnallisessa nuorisotyössä, lastensuojelussa ja koulumaailmassa. Jo vuosituhatien vaihteessa valtakunnallisen Osallisuushankkeen tavoitteena oli saada kansalaisille parempia osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä läpinäkyvämpää hallintoa (Backlund, Häkli & Schulman 2002, 26). Vuonna 2009 puolestaan tehtiin kirkolliskokouksessa aloite lapsen oikeuksien huomioimisesta seurakunnissa.

Prosessi poiki neljän kirkon palvelujärjestön yhteisen projektin ”Tytttöjen ja poikien oikeudet kirkossa”, joka pyrki vahvistamaan lasten ja nuorten ääntä kirkon päätöksenteossa (Seurakuntien lapsityön keskus). Nuorten mielipiteitä on kuunneltu muun muassa Kirkko 2015 –julkilausumassa. Vuonna 2011 kirkolliskokous hyväksyi aloitteen lasten ja nuorten osallisuuden vahvistamiseksi kirkossa. (Tähkää ym. 2013, 53.)

Kirkko myös laski äänestysikärajansa kuuteentoista ikävuoteen. Syksyn 2010 seurakuntavaaleissa nuoret saivat äänioikeuden ensimmäistä kertaa. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategia vuoteen 2015 on nimeltään ”Meidän kirkko. Osallisuuden yhteisö.” Tämä kirkon toiminnan suuntaviivoja ohjaava asiakirja kehotti sekin lisäämään seurakuntalaisten osallisuutta. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2007.)

Espoonlahden seurakunnassa on kirkon esimerkin myötä pohdittu, kuinka saada nuoria enemmän mukaan toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Ryhmänohjaajakoulutus vetää nuoria seurakunnan toimintaan, mutta koulutuskeskeisyys on myös ongelmallista. Isoleksi tai kerhonorjoajaksi haluavia nuoria on paljon, muihin toimintamuotoihin tulijoita vähän. Seurakunnan nuorisotyöstä ei tunnu löytyvän mielekkäitä osallistumisen mahdollisuuksia nuorelle, joka ei ole valmis sitoutumaan pitkäjänteiseen ja säännölliseen koulutustoimintaan. (Tähkää ym. 2013, 6.)

Maaliskuussa 2014 Espoonlahden seurakunnan rippikoulu- ja nuorisotyössä perustettiin kolme työryhmää paneutumaan tähän kysymykseen. Yksi työryhmä valtuutettiin perustamaan seurakuntien hallintorakennemuutoksessa lakkautetun nuorisotyön johtokunnan tilalle uusi nimenomaan nuorista koostuva vaikuttamisryhmä, Soduskunta. Toinen työryhmä valmistelee alueen kouluilla lasten ja nuorten kuulemiseksi järjestettäviä ideointi- ja suunnittelupäiviä.

Kolmas valtuutettiin järjestämään laaja kysely vuoden 2014 rippikouluikäluokalle seurakunnan toimintaan osallistumisesta. Olin opintovapaalla Espoonlahden seurakunnan nuorisotyönohjaajan virasta, kun minua pyydettiin mukaan kyselyn toteuttamiseen. Kyselyn avulla haluttiin saada tietoa nuoria kiinnostavista osallisuuden ja vaikuttamisen muodoista ja mahdollisuuksista. Tulosten toivottiin antavan suuntaviivoja nuorten osallisuuden lisäämiseen seurakunnan nuorten toiminnassa.

Tässä käsillä olevassa opinnäytetyössä tarkastellaan aluksi nuorten osallisuuden ja vaikuttamisen periaatteita ja ilmiöitä sekä yhteiskunnallisesta että kirkollisesta näkökulmasta. Työssä kuvataan myös tutkimuksen lähintä kontekstia; kirkon kasvatustyötä sekä Espoonlahden seurakunnan nuorisotyön toiminnan lähtökohtia. Raportin jälkimmäisessä osassa esitellään tutkimuksen toteuttamisen vaiheita sekä kyselyn tuloksia. Pohdinnassa arvioidaan sitä, mihin suuntaan Espoonlahden seurakunnan nuorisotyötä tulisi kehittää, jotta se tarjoaisi kohderyhmälleen mielekkäitä osallisuuden ja vaikuttamisen mahdollisuuksia.

2 NUORTEN OSALLISUUS

2.1 Nuorten osallisuus kansalaisyhteisönä

Osallisuus merkitsee mukanaoloa, vaikuttamista sekä huolenpitoa ja yhteisesti rakennetusta hyvinvoinnista osalliseksi pääsemistä. Sosiaali- ja terveystieteillä tuetaan eri-ikäisten lasten ja aikuisten, naisten ja miesten sekä kieli-, kulttuuri- ja muiden vähemmistö- tai erityisryhmien osallisuutta ja ihmisarvoista elämää. Näihin asioihin vaikutetaan keskeisesti myös työtä, asumista, koulutusta, liikkumista, ympäristöä ja rakentamista koskevilla ratkaisulla. (STM, 2014.)

Osallisuuden on sanottu olevan ihmiseksi kasvamisen edellytys. Ihminen tulee näkyväksi omalla itsenään vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Yhteisössä toimiminen puolestaan muuttaa hänen ymmärrystään itsestään. Osallisuus voidaan nähdä myös osattomuuden, ulkopuolisuuden ja syrjäytymisen vastakohtana. Osallisuus on kuulluksi tuleminen itseä ja omia elinolosuhteita koskevissa päätöksissä ja vapautta mielipiteen ilmaisuun ja aktiiviseen oman yhteisön jäsenyyteen. (Nurmi 2011, 6.)

Osallisuus on käsitteenä laajempi kuin osallistuminen. Osallisuus sisältää oletuksen siitä, että asiakkaan tai palveluiden käyttäjän toiminnalla on mahdollisuus vaikuttaa palveluprosessiin. (Laitila 2010, 8.) Thompson (2007) toteaa osallistumisen (participation) ja osallisuuden (involvement) eroavan siinä, missä määrin asiakkaalla on mahdollisuus päätösten tekoon. Käsite onkin tiiviisti yhteydessä kansalaisyhteisöön; mahdollisuuden osallistua ja kuulua yhteiskuntaan ja erilaisiin yhteisöihin. (Laitila 2010, 8.)

Nuorten osallisuutta suunnitteluun ja päätöksentekoon pidetään myös inhimillisenä, moraalisenä ja demokraattisena oikeutena. Hyvinvointivaltiossa se voi olla jopa velvollisuus sekä voimavara, jonka avulla voidaan ratkaista ristiriitoja ja ongelmia. On kuitenkin otettava huomioon, että nuorten motiivit osallistua päätöksentekoon voivat olla erilaiset kuin tutkimuksen tai kehittämishankkeen konkreettiset tavoitteet. Erityisen mielellään lapset ja nuoret osallistuvat ympäristönsä parantamista koskevaan päätöksentekoon etenkin silloin, kun he ovat vakuuttuneita siitä, että epäkohdat korjataan heidän omien tarpeidensa mukaisesti. (Horelli, Kyttä & Kaaja 2002, 32.)

Lasten ja nuorten kunnalliset vaikutusmahdollisuudet on turvattu myös Suomen laissa. Perustuslaki takaa perusoikeudet myös lapsille ja nuorille; äänestysikärajaa lukuun ottamatta lain suomat oikeudet ovat samat kaikille. Perustuslain 6. pykälä toteaa, että lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä ja heidän on saatava kehitystasonsa mukaan vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Kuntalain 27. pykälässä puolestaan todetaan, että kuntalaisilla tulee olla mahdollisuus osallistua päätöksentekoon esimerkiksi siten, että heidän mielipiteitään selvitetään ennen päätöksentekoa. (Gretschel & Kiilakoski 2007, 9.)

Keskeisimmin nuorten päätöksentekoa säätelee kuitenkin nuorisolaki ja sen 8. pykälä. Sen mukaan nuorille tulee järjestää mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä koskevien asioiden käsittelyyn. Nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa. Samaa asiaa turvaa myös perusopetuslaki. Pykälässä 47a todetaan, että mikäli koulussa ei ole oppilaiden mahdollisuuksia ja osallisuutta tukevaa oppilaskuntaa, tulee koulun taata oppilaiden mahdollisuus ilmaista mielipiteensä koulun toimintaan ja oppilaisiin liittyvissä asioissa jollakin muulla tavalla. (Gretschel & Kiilakoski 2007, 9.)

Kansallisen lainsäädännön ohella YK:n lapsen oikeuksien sopimus korostaa lasten ja nuorten oikeuksia vaikuttamiseen. Sen 12. pykälä toteaa, että lapsella, joka kykenee muodostamaan omia mielipiteitä, tulee olla mahdollisuus vapaasti ilmaista omat näkemyksensä itseään koskevissa asioissa. Lapsen näkemykset tulisi ottaa huomioon ikä- ja kehitystaso huomioiden. Sopimus onkin ansiokkaasti parantanut lasten asemaa toimivassa demokratiassa. (Gretschel & Kiilakoski 2007, 10.)

2.2 Nuorten osallisuus kirkon kasvatustyössä

Kirkon toiminnan suuntaviivoja ohjaava strategia vuoteen 2015 linjaa muun muassa seuraavasti: ”Luovumme työntekijäkeskeisestä ajattelutavastamme ja luomme seurakuntalaisille mielekkäitä toimintamahdollisuuksia. (--) Kiinnitämme erityistä huomiota nuorten ja nuorten aikuisten jäsenyyteen.” (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2007.)

Nuoret seurakuntalaisina –kehittämisasiakirjassa kehotetaan murtamaan perinteinen toimintakulttuuri, jossa työntekijät suunnittelevat keskenään, mitä toimintaa nuorille

tulisi tarjota. Muutoksen aikaansaamiseksi tarvitaan yhteistyötä, kuuntelemista ja kohtaamista työntekijöiden ja nuorten välillä. Viranhaltijakeskeisyyden purkamiseksi nuoret on otettava mukaan suunnittelemaan, toteuttamaan, arvioimaan ja kehittämään kirkon työtä. Nuorille tulisi antaa enemmän luottamusta ja tilaa toimia. Työntekijältä tämä vaatii astumista sivummalle sekä kykyä sietää epävarmuutta. (Tähkää ym. 2013, 40–41.)

Jo siis toimintaa ohjaavat linjaukset edellyttävät, että nuorten osallisuuteen kirkossa on kiinnitettävä erityistä huomiota. Aiempien tutkimusten tuloksista huokuu lasten ja nuorten osallisuuden satunnaisuus ja uuden tunnustelu, joka vaatii tukea ja menetelmiä muokkautuakseen säännölliseksi toiminnaksi (Taavitsainen 2012, 61). Kirkon lapsi- ja nuorisotyön neuvottelupäivillä tammikuussa 2011 kysyttiin kasvatuksen ammattilaisilta keinoja, joita seurakunnat käyttävät nuorten osallisuuden lisäämiseksi. Yksi ehdotettu toimintatapa oli kysellä, mitkä ovat lasten ja nuorten omat lahjat ja pohtia, miten ne saisi käyttöön seurakunnassa. (Nurmi & Rantala 2012, 172.)

Kirkon osallisuushankkeiden toteutumista ja osallistuvaa työtä tutkittiin seurakunnissa muutama vuosi sitten. Tulokset eivät olleet mairittelevia: 76 prosenttia vastaajista oli toteuttanut työssään “satunnaisia tilaisuuksia ja tilanteita” nuorten kuulemiselle. (Taavitsainen 2012, 46.) Espoossa vastanneista puolet oli vahvistanut osallisuutta “luomalla sisäisiä yhteistyöverkostoja”. Vähiten toimenpiteitä oli tehty ajan raivaamiseksi kalenterista läsnäololle (Espoossa vastanneista 0%). (Taavitsainen 2012, 53.) Jatkotutkimusaiheeksi hän nimeää muun muassa nuorten kuulemisen ja sen, kuinka viranhaltijakeskeisyydestä voisi luopua (Taavitsainen 2012, 66).

Herääkin kysymys, miten nuorten osallisuus esimerkiksi espoolaisessa seurakunnassa voi lisääntyä, jos työntekijät keskittyvät omien verkostojensa vahvistamiseen sen sijaan, että suuntautuisivat ulospäin ja olisivat läsnä. Rippikoulua ja sen vaikuttavuutta paljon tutkinut Kati Niemelä on tutkimuksessaan todennut, että suuri syy nuorten aikuisten kirkosta eroamiseen oli se, että vuorovaikutus ja kontakti puuttuivat – siis kokemus siitä, että ääneni kuuluu ja toiminnallani on jokin merkitys (Niemelä 2006, 219–220).

Vielä mielenkiintoisemmaksi huomion tekee se, että Espoon seurakuntayhtymä on ollut mukana toteuttamassa lapsivaikutusten arviointikokeilua vuosina 2008–2009. Lapsivai-

kutusten arviointi on työkalu ja menetelmä, jolla kirkon päätöksentekoa ja toimintaa punnitaan lapsen edun näkökulmasta. Tavoitteena on löytää parhaita ratkaisuja lasten ja nuorten hyvinvoinnin, osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien kannalta. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2010, 5.) Lapsinäkökulman päätöksenteossa pitäisi olla siis osa espoolaisen työntekijän arkista ajattelua (Nurmi & Rantala 2012, 174).

Taavitsaisen tutkimuksessa kiinnostavaa oli kirkon työntekijöiden suhtautuminen lasten ja nuorten osallisuuteen seurakuntien päätöksenteossa. Väitteestä “Kaikkien ei tarvitse olla aktiivisia vaikuttajia” oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä yhteensä 95% vastanneista. Kuitenkin “Työntekijän asenne on ratkaiseva lapsen ja nuoren osallisuuden vahvistamisessa” –väitteestä oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä 97% vastanneista. Työntekijöiden menetelmät koki osallisuuden kannalta ratkaiseviksi 88%. 86% oli sitä mieltä, että työnteon kulttuurin tulisi muuttua, jotta lapset ja nuoret tulisivat nähdyiksi ja kuulluiksi seurakunnassa. (Taavitsainen 2012, 54.)

Samasta aiheesta kirjoittaa osuvasti myös Kalevi Virtanen teoksessa Näyn ja kuulun, lapsen etu ja osallisuus: “Suomen evankelis-luterilainen kirkko seisoo 2010-luvun alussa tienhaarassa, jossa on kaksi eri suuntiin osoittavaa tienviittaa. Toisessa viitassa lukee Järjestys, toisessa Osallisuus. Peruskysymys Järjestyksen tiellä on, tapahtuuko kaikki oikein ja ohjeiden mukaan. Osallisuuden tien peruskysymys on, mitä meistä yhdessä voi tulla.” Virtanen kirjoittaa myös, kuinka strategisella tasolla kirkko on valinnut osallisuuden tien, mutta käytännön toteutus laahaa perässä. (Virtanen 2012, 79–80.)

3 NUORET VAIKUTTAJINA JA SEURAKUNTALAISINA

3.1 Nuoret vaikuttajina

Kansainväliset ja suomalaiset yhteiskunnalliset liikkeet ovat tuoneet suomalaisnuorten tietoisuuteen uusia vaikuttamisen keinoja. Niitä ovat mm. aktivismi, blogikirjoittelu, osallistuminen mielenosoituksiin, vetoomuksiin, boikotteihin, ostolakkoihin tai tapahumiin. Osallistuminen edellä mainittuihin ja mukanaolo demokraattisessa prosessissa saa aikaan osallisuuden kokemuksia. (Anttila ym. 2012, 5.) Osa nuorten vaikuttamisen tavoista saattaa vaikuttaa ulkopuolisen silmin häirikköinniltä. Nuoren näkökulmasta se saattaa olla yksi niukoista vaikuttamisen mahdollisuuksista. (Aaltonen 2012, 189.)

Sanna Koskinen kirjoittaa tutkimuksessaan osallisuuden olevan yksilön kokemusta siitä, että hänellä on kykyä ja mahdollisuuksia vaikuttaa. Tämä taas sai aikaan voimaantumista, eli omakohtaista kokemusta kyvykkyydestä ja pystyvyydestä. Vaikuttaminen puolestaan on lopputulos; muutoksen aikaansaamista jossakin yhteisöllisessä prosessissa. (Koskinen 2010, 7.) Nuorten vaikuttaminen vaatii nuorilta myös kykyä sietää pettymyksiä ja jatkaa eteenpäin silloin, kun toivottua muutosta ei synnykään (Aaltonen 2012, 189).

Yksilö elää aina suhteessa yhteisöönsä. Siksi kyky osallisuuteen ja vuorovaikutukseen ovat tärkeä osa hyvinvointia. Vaikuttaminen ja osallisuus voidaankin nähdä oikeutena, jota nuori voi oppia hyödyntämään. Nuorista myös toivotaan osallistumisen kautta kasvavan aktiivisia yhteiskunnan jäseniä. (Gellin 2007, 60; Turtiainen 2001, 170.) Edellytykset osallistumiseen pitää kuitenkin luoda yhteiskunnan toimesta. Jotta nuoresta kehittyisi aktiivinen toimija yhteiskunnassa, tulee kasvattajien vahvistaa nuoren valmiuksia kommunikaatioon ja yhdessä toimimiseen. Mahdollisuudet vuorovaikutukseen yksilöiden ja yhteisöjen välillä ovat kansalaisvaikuttamisen perusta myös nuorten kohdalla. (Gellin 2007, 60.)

Nuorten toimijuuteen vaikuttaa myös se, millainen käsitys omista vaikuttamismahdollisuuksistaan ja muutosvoimastaan heillä on. Nuorten mahdollisuudet tehdä valintoja eivät ole kiinni pelkästään yksilön tahdosta vaan ovat riippuvaisia myös käytettävissä olevista resursseista. Nuorten toimijuus on aina myös sosiaalisesti paikantunutta – sii-

hen vaikuttavat nuoren taustan ja instituutioiden rakenteet sekä nuorten oma subjektiivinen käsitys niistä. (Aaltonen 2012, 181.)

Yhteiskunnan instituutioiden rakenteet perustuvat luottamukselle, eivät vallankäytölle. Kun säännöt sanellaan ylhäältä päin ja poikkeamista rangaistaan, ihmisten välisessä yhteisymmärryksessä syntyvien sääntöjen ja toiminnan määrä ja merkitys kutistuvat. Keskinäisen vuorovaikutuksen puuttuessa ennakkoluulot alkavat määrittää käsityksiä. Tämä taas alkaa heikentää ihmisten, etenkin nuorten ja aikuisten välistä ymmärrystä ja luottamusta. (Laajarinne 2011, 149; Harrikari 2008, 269.)

Lapsen tapa katsoa maailmaa, lapsen mielenkiinnon kohteet ja tarpeet poikkeavat monin osin aikuisten vastaavista. Niinpä myös aikuisten yhteiskunnalliset tavoitteet poikkeavat merkittävästi lasten tavoitteista ja eduista. (Laajarinne 2011, 147.) Epäluottamuksen syntymistä voidaan ehkäistä eri-ikäisten välisellä kanssakäymisellä ja vahvistamalla nuoria koskevaa positiivista julkisuuskuvaa ja uutisointia medioissa (Harrikari 2008, 269). Sukupolvien välistä kuilua vaikuttamisen tavoissa ja motiiveissa ei voida kuitenkaan jättää huomiotta tai päädytään helposti umpikujaan (Laajarinne 2011, 147).

Tutkimuksissa on käynyt ilmi, että vaikka suomalaisnuorten yhteiskunnalliset tiedot ovat hyvät, poliittiselta aktiivisuudeltaan ja kiinnostukseltaan he ovat melko passiivisia. Suomalaisnuorten auktoriteettiä, luottamus valtioonhallintoon ja mediaan oli puolestaan huomattavasti keskitasoa korkeampaa. On arveltu, että suomalaisnuorten yhteiskunnallinen passiivisuus johtuukin oikeasta mutta lannistavasta tiedosta. Kansalaisen yhteiskunnalliset vaikutusmahdollisuudet koetaan niin vähäisiksi, ettei osallistuminen ole mielekästä. (Laajarinne 2011, 79–80.)

Nuorten yhteiskunnallinen passiivisuus ei kuitenkaan ole pelkästään nuorilähtöistä. Tutkittaessa peruskoulujen 7.-9. luokkien opetusta vuonna 2007, havaittiin, että oppilaiden vaikutusmahdollisuudet koulun arkeen olivat vähäiset. Oppilaat saivat vaikuttaa tilojen ja piha-alueiden suunnitteluun sekä juhliin, teemapäiviin ja retkiin. Oppilaiden vaikutusmahdollisuudet painottuvat siis vahvasti koulun arjen ulkopuolisiin poikkeustilanteisiin. Muutoin oppilaiden vaikutusvalta oli olematonta ja kuvitteellista. Jopa oppilaskuntatoiminta koettiin usein turhauttavaksi ja turhaksi. (Laajarinne 2011, 81.)

3.2 Nuoret seurakuntalaisina

Nuoret ovat vähemmän uskonnollisia kuin keski-ikäiset ja vanhukset. Ikävuosien 10-18 väliin sijoittuu usein merkittävä lasku uskonnollisuudessa, kun mitataan osallistumisaktiivisuutta hengellisiin tilaisuuksiin. Siitä ei voi kuitenkaan vetää yksiselitteistä johtopäätöstä siitä, etteikö uskonnolla olisi merkitystä nuorten elämässä. Rippikouluikässä uskonnollisuus aktivoituu, mutta luottamus kirkon auktoriteettiin ja oikeaopillisuuteen alkaa horjua. (Räsänen 2004, 105.)

Murrosikään liittyy kuitenkin monia tekijöitä, jotka herkistävät uskonnollisille pohdinoille. Yleensä 14 ikävuoden paikkeilla nuoren älyllinen kehitys ja abstrakti ajattelukyky saavuttavat aikuisen tason. Nuorella on edellytykset ymmärtää ja tunnistaa monimutkaisia syiden ja seurauksien ketjuja. Tässä ikävaiheessa nuori vääjäämättä myös kyseenalaistaa käsityksensä Jumalasta. (Räsänen 2004, 106.)

Murrosikään liittyy myös voimakas tarve muodostaa ystävyys-suhteita (Räsänen 2004, 106). Ikätoverisuhteiden on sanottu olevan keskeisin osa nuorten vapaa-aikaa, mutta usein nuorten arki kietoutuu kaverisuhteiden ympärille myös koulussa, harrastuksissa ja muissa organisoiduissa tai institutionaalisissa ympäristöissä (Korkiamäki 2014, 38).

Ystävyys-suhteissa syntyviä sosiaalisen tuen, turvallisuuden, luottamuksen, solidaarisuuden ja emotionaalisen osallisuuden kokemuksia on pidetty tärkeinä nuoren subjektiivisen hyvinvointikokemuksen kannalta. Näistä kokemuksista paitsi jäämistä on puolestaan pidetty hyvinvoinnin riskinä. (Korkiamäki 2014, 38.) Yksinjäämisen pelko ja epävarmuus omasta erilaisuudesta ajavat nuoria toistensa seuraan (Räsänen 2004, 106).

Tämä erillisyyden ja riippumattomuuden tunne sekä lapsuuden turvallisuuden murentuminen aiheuttavat nuoren elämässä tuskaa, mutta lisäävät toisaalta uskonnollista kiinnostusta. Nuoruusiän uskonepäily keskittyy kristinuskon peruskysymyksiin: Onko persoonallinen Jumala olemassa? Onko Jumala luonut maailman? Miksi Jumala sallii pahan? Kiinnostavaa on, että vaikka nuori on murrosikässä herkkä ja vastaanottavainen uskonnolle ajautuu hän samanaikaisesti kauas kirkosta. (Räsänen 2004, 107.)

Useissa nuoria käsittelevissä uskonnollisuustutkimuksissa on korostunut ympäristön voimakas vaikutus nuorten uskonnolliseen kehitykseen (Räsänen 2004, 107). Nuoret jakautuvat ryhmiin, joiden keskinäistä vuorovaikutusta sääntelevät sisäänpääsyn ja ulosulkemisen lainalaisuudet. Vertaisryhmien olemassaolo tuo mukanaan väistämättä paitsi tunneperäistä yhteenkuuluvuutta myös yhteisöllisiä rajanvetoja, joilla muita nuoria rajataan yhteisön ulkopuolelle. Nuorten muodostamat yhteisöt voivat olla tiiviitä, tukevia ja avoimia, mutta myös vahvasti rajattuja, syrjiviä ja syrjäyttäviä. (Korkiamäki 2014, 39.)

Nuoret rakentavat ryhmiä ja yhteisöjä luokittelemalla ihmisiä tiettyyn kokonaisuuteen kuuluviksi tai kuulumattomiksi, jäseniksi ja ei-jäseniksi, osallisiksi tai osattomiksi. Toiset ihmiset, ihmisryhmät, yhteisöt ja yhteiskunnat muodostavat peilauspinnan sille, mitä nuori yksilönä ja yhteisön jäsenenä on ja mitä hän ei ole. Ollakseen tietynlainen nuori tarvitsee siis jotakin samaistuttavaa ja jotakin erilaista, johon pohtia suhdettaan ja suhtautumistaan. (Korkiamäki 2014, 40.)

Suhteella kirkkoon ei ole nuorille enää samanlaista merkitystä kuin vanhemmilleen. Nuorten asennemaailma on niinkään haastava kirkon jäsenyyttä ajatellen. Kirkolla ei nuoren elämässä ole samanlaista auktoriteettiasemaa kuin vanhemman väestön keskuudessa. Nuoret eivät koe, että kirkon jäsenyys tai kirkossa käyminen olisi mitenkään itsestään selvää tai kunnan kansalaisen tunnusmerkki. Puolet pääkaupunkiseudulla asuvista nuorista ilmoittaa, ettei ole kiinnostunut käymään kirkollisissa tilaisuuksissa edes yhtä kertaa vuodessa. (Kääriäinen & Niemelä 2006, 322.)

Vaikka kodin uskonnollisuus muokkaakin kodin kasvatusilmapiiriä, nuorille on tärkeää rakentaa uskonnollista identiteettiään irrallaan kodin ja suvun perinteisestä uskonnollisuudesta (Kääriäinen & Niemelä 2006, 322; Räsänen 2004, 120). Vanhempien sukupolvien parissa luterilaisuus liitetään vahvasti suomalaiseen kansalliseen identiteettiin. Luterilaisuus erotti suomalaiset venäläisistä venäjän vallan aikana. Nuorten keskuudessa uskonnollisuudella ei ole samanlaista kansalaistunteeseen liittyvää merkitystä. (Kääriäinen & Niemelä 2006, 323.)

Usko onkin nuorille yhä enemmän henkilökohtaisia kokemuksia kuin jotain perittyä tai opittua (Kääriäinen & Niemelä 2006, 323; Räsänen 2004, 111). Kirkosta eroamisesta on myös tullut aiempaa hyväksyttävämpää. Hengellinen identiteetti ei välttämättä ole yh-

teydessä kirkkoon kuulumiseen (Hella 2006, 137). Kun nuori on harvoin tekemisissä kirkon ja kirkon työntekijöiden kanssa, yksittäiseen tilanteeseen kohdistuneet pettymykset tai huonot kokemukset muovaavat kuvaa kirkosta negatiiviseen suuntaan. (Niemelä 2006, 168).

Mikäli lapsuudenkoti on uskonnollinen, on erittäin todennäköistä, että ihminen on tavalla tai toisella uskonnollinen aikuisena. Jos kotona on avoimesti voinut pohtia olemassaoloon liittyviä kysymyksiä, on sillä todettu olevan positiivinen vaikutus nuorten uskonnollisuuteen. (Räsänen 2004, 120–122.) Tutkittaessa rippikoululaisten vanhempien käsityksiä uskontokasvatuksesta kävi ilmi, että vanhemmat painottavat erityisesti toisen ihmisen arvostamista ja kunnioittamista. Lapsia halutaan myös opettaa arvostamaan luontoa ja ajattelemaan eettisesti. (Suonperä 2009, 248.)

4 KRISTILLINEN KASVATUS

4.1 Kirkon kasvatustyö

Kasvatuksen on kuvattu olevan päämääräsuuntautunutta, arvoihin sitoutunutta toimintaa, joka toteutuu erityisessä vuorovaikutussuhteessa (Muhonen & Tirri 2008, 64–65). Kristillinen kasvatustyö voidaan tässä valossa määritellä kristillisen perinteen välittämisenä sukupolvelta toiselle. Kristillisen kasvatuksen avulla on mahdollista tukea lapsen ja nuoren kasvua, vaikka hän ei uskontoa omaksuisikaan. Kristillisen näkemyksen mukaan kasvatustyö ei yksin voi synnyttää uskoa, vaan se on aina Jumalan lahjaa ihmiselle. (Muhonen & Tirri 2008, 67.)

Rippikoulun opetussuunnitelma asettaa yleistavoitteeksi, että ”nuori vahvistuu siinä uskossa kolmiyhteiseen Jumalaan, johon hänet on pyhässä kasteessa otettu, kasvaa rakkaudessa lähimmäiseen ja elää rukouksessa ja seurakuntayhteydessä” (Pruuki 2010, 99). Piispa Wille Riekinen kirjoittaa, että kirkon tulisi pyrkiä tukemaan sitä, että kasvava nuori löytäisi omasta kristillisestä uskostaan perustan, jonka varaan rakentaa elämänsä. Siihen liittyy yhtäältä sanoma Jumalan rakkaudesta, mutta toisaalta myös vapaus pohtia olemassaolon perimmäisiä kysymyksiä ilman oikeassa olemisen pakkoa. Nuorella tulisi olla vapaus etsiä, epäillä, uskoa ja unelmoida. (Riekinen 2008, 92.)

Kati Niemelä on tutkimuksissaan todennut, että rippikoulu kyllä osaltaan onnistuu tässä tehtävässä. Asenteet Jumalaa kohtaan muuttuvat rippikoulussa jonkin verran myönteisemmiksi. Erityisesti käsitys Jumalan rakastavasta ja huolehtivasta olemuksesta vahvistuu. (Niemelä 2007, 85–86) Samansuuntaisia tuloksia on saatu myös laajassa vuonna 2010 toteutetussa kansainvälisessä rippikoulututkimuksessa. Keskeisin tulos oli, että kokemukset rippikoulusta ovat positiivisia – etenkin, jos rippikouluun liittyy epämuodollisempia oppimisen muotoja kuten leirijakso. (Ilg & Schweizer 2010, 160.)

Niemelä on tutkinut myös tämän positiivisen asennemuutoksen pysyvyyttä ja siinä tulokset ovat kirkon kasvatustyön ja nuorisotyön kannalta huonommat. Kun rippikoulusta on kulunut viisi vuotta, asenteet Jumalaa kohtaan ovat palanneet lähtötasoon tai osittain kriittisemmiksi. Näyttäisikin siltä, että jumalakuvan muuttaminen pysyvästi ainoastaan rippikoulun avulla on vaikeaa. (Niemelä 2007, 85–86.)

Jouko Porkka esitteli 14.1.2015 Kirkon kasvatuksen päivillä Jyväskylässä tuoretta tutkimustietoa isostoiminnasta kirkossamme. Porkka on tutkinut isostoimintaa aiemmin vuonna 2008 – nyt vastaava kyselytutkimus oli uusittu vuonna 2013. Verrattaessa rippikoululaisten asenteita rippikoulua kohtaan vuosina 2008 ja 2013, kriittisyys on hieman lisääntynyt. Samoin rippikouluun osallistuvien prosentuaalinen määrä on pudonnut kolme prosenttiyksikköä 87,6 prosentista 84,6 prosenttiin. (Porkka 2015.)

Uskonnollisesti välinpitämättömiä nuoria on entistä enemmän ja rippikoulun myönteiset vaikutukset ovat nekin hieman vähäisempiä kuin viisi vuotta aiemmin. Samaan aikaan esimerkiksi kirkollisesti vihittävien määrä on kääntynyt laskuun. Vuonna 2013 enää 49% avioliitoista solmittiin kirkossa. Oikeus kirkolliseen vihkimiseen on perinteisesti ollut yksi rippikouluun osallistumisen keskeinen syy. Tämä motiivi tulee siis varmasti menettämään merkitystään kun tänä päivänä avioituvien lapset saavuttavat rippikouluun. (Porkka 2015.)

Yleinen kirkollisen ilmapiirin muutos (ks. luku 3.2) on nähtävästi vaikuttanut myös isosten asennoitumiseen. Porkkan tutkimuksessa 17% isosista oli eri mieltä väitteen ”Kirkon jäsenyys on minulle tärkeää” kanssa. Ateisteiksi itsensä määritteli 6% isosista ja väitteen ”Olen kristitty” kanssa täysin tai melkein eri mieltä oli 11% vastanneista isosista. Joka kymmenes isonen ei siis koe olevansa kristitty. Samoin uskonnon merkitys jokapäiväiseen elämään ja päätöksentekoon koettiin vähäiseksi. Nelisenkymmentä prosenttia vastaajista ilmoitti, että uskonto ei vaikuta heidän elämäänsä. (Porkka 2015.)

Kirkon kasvatustyö joutuukin tasapainottelemaan kahden lähestymistavan välimaastossa. Toisaalta vaarana on se, että ihmisestä tulee tahdoton toiminnan kohde valmiissa järjestelmässä ja itse uskosta kaavoihin kangistunut tapa ajatella. Silloin kirkko ei pääse täyttämään tehtäväänsä kristillisen sanoman välittäjänä, eikä ihmisen kasvu toteudu. Toisaalta taas yksilön rajattomat valinnanmahdollisuudet voivat johtaa kristillisen identiteetin hajoamiseen. Yksilö toisin sanoen poimii kirkon sanomasta ja tarjonnasta sen, mikä hänelle parhaiten sopii. Tämäkään vaihtoehto ei tue nuoren kasvua, eikä kirkon kasvatustehtävä toteudu. (Halme 2008, 184.)

4.2 Nuorisotyö Espoonlahden seurakunnassa

Espoonlahden seurakunnassa on noin 33 500 jäsentä ja kirkkoon kuuluu 68 prosenttia alueen asukkaista (Espoon seurakuntayhtymä 2013). Seurakunnassa järjestetään toimintaa lapsille ja nuorille sekä heidän perheilleen. Nuorisotyöstä puhuttaessa tarkoitetaan pääasiassa kouluikäisiin lapsiin ja nuoriin kohdennettua työtä. Ikähaitari on laaja ulottuen alakoululaisista toisen asteen opiskelijoihin. Pienemmille koululaisille seurakunnassa järjestetään kerhoja, kursseja, leirejä, retkiä ja iltapäivätoimintaa. Yhteistyö partiolippukuntien kanssa on myös tiivistä. (Espoonlahden seurakunta 2015, 10-11.)

Yläkouluikäisiä nuoria osallistuu seurakunnan toimintaan eniten rippikoulun kautta. Rippikouluikäluokan koko on noin 450 nuorta ja rippikoulun käy noin 91 prosenttia 15-vuotiaista. Rippikouluissa on mukana myös muutamia vuotta nuorempia ja vanhempia nuoria sekä toisten seurakuntien jäseniä. (Espoon seurakuntayhtymä 2013.) Seurakunnassa koulutetaan rippikoulun käyneistä nuorista vapaaehtoisista ryhmänohjaajia rippikouluihin ja alakoululaisten kerhoihin. Seurakunnan nuorisotilassa toimii myös kaikille avoin nuorisokahvila, toimintaryhmiä sekä kuoro. Leirejä, retkiä ja tapahtumia on kymmenkunta vuosittain. (Espoonlahden seurakunta 2015, 14.)

Espoonlahden seurakunnan nuorisotyön tavoitteena on, että: ”lapset, nuoret ja nuoret aikuiset kokevat olevansa Jumalan luomina arvokkaita ja hyväksytyjä, löytävät merkityksen elämälleen kolmiyhteisen Jumalan yhteydessä ja kohtaavat turvallisen aikuisen ja yhteisöllisyyden seurakunnassa”. Nuorisotyön toiminnassa näkyekin lähimmäis- ja perhekeskeinen työnote, jonka kautta tuki ja seurakuntayhteys toteutuvat myös kaikkein heikoimmassa asemassa olevien elämässä. Toimintaa ohjaa neljä arvoa; sitoutuminen, armo, oikeudenmukaisuus ja yhteisöllisyys. (Espoonlahden seurakunta 2014, 3.)

Sitoutumisella tarkoitetaan Jumalan sitoutumista luotuihinsa, mutta myös ihmisen sitoutumista seurakuntaan, sen toimintaan ja perustehtävään. Kokiessaan elämässään merkityksellisyyttä, ihmisen on helpompi kiinnittyä yhteisöön ja toimia sen hyväksi. Kaiken lähtökohdana on Jumalan armo, rakkaus ja oikeudenmukaisuus. Ihmisten välinen oikeudenmukaisuus toteutuu parhaiten huomioimalla yksilöiden lähtökohdat ja tarpeet. Seurakunnan nuorisotyössä tulee toimia erityisen vastuullisesti ja tasa-arvoisesti. Jumala yhdistää yksilöt seurakunnaksi; uskoa, toivoa ja rakkautta vahvistavaksi yhteisöksi. Yh-

teinen usko voi kantaa silloinkin, kun oma usko ei tunnu riittävän. (Espoonlahden seurakunta 2014, 3.)

Espoonlahden seurakunnan nuorisotyön toiminta perustuu neliportaiseen malliin. Ensimmäisen portaan muodostaa *kontaktinotto- ja etsivän työn vaihe*. Tällä matalimmalla tasolla nuorisotyönohjaajat tekevät seurakuntaa tunnetuksi liikkumalla alueen lasten ja nuorten parissa, vierailemalla kouluissa ja erilaisissa tapahtumissa. Ensisijaisesti tarkoitus on tiedottaa toiminnasta, mutta myös luoda positiivista kuvaa seurakunnasta nuorten keskuudessa sekä vahvistaa yhteistyöverkostoja. (Espoonlahden seurakunta 2014, 6.)

Toinen porras on *motivointi- ja välitysvaihe*. Tällä tasolla tavoitellaan sitä, että lapsi tai nuori omakohtaisesti tutustuu seurakuntansa nuorten toimintaan ilman sitoutumisen pakkoa. Tällaista toimintaa on esimerkiksi kaikille avoin nuorisokahvilatoiminta. Keskeinen ajatus on, että nuorilla on käytössään viihtyisä vapaa-ajan tila, jossa he voivat viettää aikaa. Seurakunta pyrkii tarjoamaan oleilulle turvallisen ympäristön aikuisen työntekijän ollessa läsnä. Toisella portaalla alkaa toivottavasti seurakuntayhteyden rakentuminen. (Espoonlahden seurakunta 2014, 6.)

Kolmas porras on *kokoavan ryhmätoiminnan vaihe*. Aktiivinen lapsi tai nuori on mukana seurakunnan säännöllisessä toiminnassa. Tässä vaiheessa monelle nuorelle on muodostunut oma paikkansa ja ryhmänsä seurakunnassa; hän on esimerkiksi kerhon jäsen, isoskoulutukseen osallistuva tai hän on osallistunut leirille yhdessä toisten kanssa. Monet näistä kolmannen portaan toiminnoista kasvattavat nuoria kantamaan vastuuta. Neljäs porras onkin *vastuullisen vapaaehtoistyön vaihe*. Tämän tason tarkoituksena on antaa nuorelle mahdollisuus kantaa vastuuta ja olla osallisena nuorisotyön suunnittelussa ja toteuttamisessa. (Espoonlahden seurakunta 2014, 6.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Tutkimuksen tavoitteet ja kohderyhmä

Tutkimuksen tavoitteena oli lisätä nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia Espoonlahden seurakunnan nuorisotyössä. Rippikoululaisille suunnattu kysely (Liite 1) paneutui pääasiassa sen kartoittamiseen, millaiseen seurakuntaan rippikoululainen mielellään tulisi osalliseksi ja mitä omia vahvuuksiaan hän voisi vaikuttamisessaan hyödyntää. Jo toiminnassa olevilta nuorilta kysyttiin lisäksi kokemuksia osallisuudesta. Ovatko he kokeneet osallisuutta ja mikä on muodostunut esteeksi, jos osallisuus ei ole toteutunut toivotulla tavalla.

Kyselyn avulla toivottiin vastauksia siihen, mitkä olisivat hyviä toimintamalleja ja -tapoja nuorten äänen ja osallisuuden vahvistamiseen nuorisotyössä. Käytännön toimenpiteisiin oli tarkoitus ryhtyä nopealla aikajänteellä. Jo seuraavan syksyn toimintaan oli jätetty tyhjää tilaa nuoria osallistavan toiminnan järjestämiseksi kyselyn tulosten pohjalta.

Tutkimuskysymykset olivat:

- Millä tavalla nuori mieluiten toimii ja vaikuttaa seurakunnassa?
- Mitä omia taitojaan ja vahvuuksiaan nuori haluaa antaa seurakunnan käyttöön?
- Millaiseen seurakuntaan nuori haluaa osallistua?
- Millainen seurakunta vastaa nuoren odotuksiin parhaalla mahdollisella tavalla?

Tutkimuksen kohderyhmänä on Espoonlahden seurakunnan vuoden 2014 rippikouluikäluokka ja rippikoulujen isoset, eli seurakunnan vuonna 1999 syntyneet jäsenet ja isosena toimivat nuoret. Rippikouluikäluokka vuonna 2014 oli 438 nuorta, isosena toimi 65 nuorta. Tutkimusvuonna Espoonlahden seurakunnassa järjestettiin 17 rippikoulua, joista 15 kesällä. Näistä 15 rippikoulusta 14 on leirimuotoisia, yksi toteutettiin päiväopetuksena. Kesärippikouluihin osallistui yhteensä 408 nuorta. Maksimissaan kyselyyn olisi siis voinut vastata noin 470 nuorta.

Ennakoajatukseeni oli, että tässä tutkimuksessa tulisi ilmi aiemmissa tutkimuksissa (ks. luvut 3.2 ja 4.1) todettu ympäristön ja positiivisen rippikoulukokemuksen kannustava vaikutus toimijuuteen kirkossa. Ajattelin, että mitä kannustavammin kotona suhtauduttaisiin rippikouluun tai mitä enemmän nuoren lähipiirissä ja vertaisryhmissä olisi esimerkkejä osallistumisesta seurakuntaan, sitä todennäköisempää olisi nuoren into osallistua.

5.2 Kyselylomakkeen laatiminen

Laajaan määrälliseen kyselyyn haastattelujen sijaan päädyttiin siksi, että koko rippikouluikäluokalle haluttiin antaa mahdollisuus osallistua tutkimukseen. Kyselykaavakkeen kysymyksiä on laadittu yhteistyössä rippikoulutyön pastori Olli-Pekka Ylisuutarin, rippikoulutyön sihteerin pastori Heikki Lehden sekä nuorisotyön esimiehen Juhana Malmeen kanssa.

Kysymykset alkoivat hahmottua yhteisessä ideariihessä edellä mainittujen kanssa Espoonlahden seurakunnan nuorisotilassa Sodessa maaliskuussa 2014. Tapaamisen tarkoituksena oli pohtia kyselykaavakkeen vastausvaihtoehtoihin mahdollisimman monenlaisia osallistumisen ja mukanaolon muotoja. Yritimme välttää sitä, että vastausvaihtoehdot johdattelisivat ajatukset jonkin olemassa olevan toimintamuodon pariin.

Emme siis halunneet kysyä, millaisiin nuorisotyön toimintoihin nuori olisi kiinnostunut osallistumaan, vaan mitkä olisivat nuorelle mieluisia tapoja osallistua. Kuitenkin pyrimme muodostamaan kysymykset niin, että vastaajien olisi mahdollisimman helppo ymmärtää ne yksiselitteisesti ja samalla tavalla. Kysymysten ymmärtäminen oikein vaikuttaa olennaisesti tutkimuksen luotettavuuteen. (Valli 2010, 105.)

Halusimme lähestyä nuorten osallisuutta nuorilähtöisesti kysyen, mitä lahjojaan ja osaamistaan nuori itse voisi tuoda seurakuntaan sen sijaan, että tarjoaisimme valmiita lokeroita, joista valita sopivin. Toivoimme, että vastaukset voisivat antaa työntekijöille uusia ajatuksia ja ideoita siitä, mitä ja millä tavalla nuori haluaa olla mukana seurakunnan toiminnassa. Kysymysten ensimmäinen hahmotelma kävi kommenttikierroksella nuorisotyön tiimissä, jonka jälkeen kaavaketta karsittiin päällekkäisyyksistä ja kysy-

myksiä yhdisteltiin kokonaisuuksiksi.

Valmis lomake testattiin 16 nuoren ryhmällä toukokuussa 2014, jonka jälkeen siihen tehtiin vielä muutamia muutoksia. Muun muassa sanamuotoja tarkistettiin nuorille paremmin sopiviksi. Esimerkiksi kysymyksessä viisi sanapari kevään tutustumisjakso korjattiin riparitapaamisiksi, mikä varmasti on nuorille helpommin ymmärrettävä termi.

Kokeilun perusteella oli myös mahdollista arvioida saatesanoihin, että kaavakkeen täyttäminen vie noin 10 minuuttia. Kaavake sisälsi 17 monivalintakysymystä sekä yhden avoimen kysymyksen rippikoululaisille sekä vielä kolme monivalintakysymystä ja yhden avoimen kysymyksen isosille. Yhteensä kysymyksiä oli 22. Kahden avoimen kysymyksen vastauksista toivoin voivani jaotella teemoja, joita olisi mahdollista arvioida tilastollisesti (Valli 2010, 126).

Henkilökohtainen päätökseni oli laajentaa kyselyä myös isosiin, eli toiminnassa jo mukana oleviin nuoriin ensimmäisessä opinnäytetyöseminaarissa saamani palautteen pohjalta. Ajattelin, että isosilla voisi olla jo joitakin kokemuksia osallisuudesta ja sen toteuttamismahdollisuuksista seurakunnassa. Parhaimmillaan toteutuessaan tutkimus antaa arvokkaita suuntaviivoja siihen, millaiseksi seurakunnan nuorisotyötä olisi kehitettävä, jotta se palvelisi jäseniään parhaalla mahdollisella tavalla.

5.3 Kyselyn toteuttaminen

Päädyimme yhdessä työelämätahon kanssa paperiseen lomakkeeseen sähköisen kyselyn sijaan, koska kaikissa leiripaikoissa ei ole toimivaa Internet-yhteyttä vapaaseen käyttöön. Myöskään ei voida olettaa, että jokaisella rippikoululaisella on olemassa älypuhelin ja dataliittymä tai muu laite, jolla verkkokyselyyn vastaaminen mahdollistuisi. On myös todettu, että posti- ja verkkokyselyissä kato on usein yli 50 prosentin luokkaa (Kananen 2011, 72; Valli 2010, 103). Ajatuksena oli, että paperisen kyselylomakkeen avulla vastausprosentti saataisiin korkeammaksi.

Tutkimusidea ja kyselylomake käytiin esittelemässä Espoonlahden seurakunnan rippikoulutyöntekijöiden kokouksessa toukokuussa 2014. Kysely ja vanhemmille suunnattu

infokirje (Liite 2) lähetettiin sähköpostilla kaikille kesäriippikoulujen ohjaajille. Toive työntekijöille oli, että kysely jaettaisiin nuorille ja isosille vastattavaksi rippikoulun leirijakson viimeisinä päivinä. Sopiva hetki voisi olla esimerkiksi nuorisotyötä ja kotiseurakuntaa esittelevän oppitunnin yhteydessä. Valmiit kaavakkeet sovittiin palautettavaksi laatikkoon kirkkoherranvirastoon leiriltä palatessa, josta ne tultaisiin noutamaan.

Tutkimus toteutettiin määrällisenä tutkimuksena valmiilla vastausvaihtoehdoilla sekä muutamalla avoimella kysymyksellä. Tällä otannalla pelkät avoimet kysymykset olisivat yhdelle tutkijalle liian iso urakka näissä opinnäytetyön raameissa. Kokemukseni mukaan nuorille on myös järkevintä laatia valmiit vastausvaihtoehdot, muuten vastauksista suurin osa ei olisi informatiivisia. Huomioitani esimerkiksi rippikoulupalautteen ja oppimispäiväkirjan keräämisestä on, että ”ihan ok” –vastauksia tulee paljon etenkin pojilta.

Harkittu ratkaisu oli jättää vastausvaihtoehdoista pois ”en osaa sanoa” –vaihtoehto. Ajattelin, että se olisi liian helppo tapa kahlata vastaukset läpi pohtimatta sen enempää. Jätin kuitenkin ”muu, mikä?” –vaihtoehdon, johon vastaaja halutessaan voisi sisällyttää tämän vaihtoehdon, jos mitään muuta sopivaa vastausta ei löydy.

Elokuun loppuun mennessä vastauskaavakkeita saapui palautuslaatikkoon yhteensä 11 leiriltä, 325 kappaletta. Vastanneista 280 oli rippikoululaisia, 42 isosia ja 3 leiriavustajaa. Rippikoululaisten osalta vastausprosentti oli siis 68,8%. Kaikista isosista ja avustajista kyselyyn vastasi 71,7%. Vastausten määrä yllätti positiivisesti, vain neljällä kesän leirillä kysely oli jäänyt teettämättä.

5.5 Aineiston analysointimenetelmät

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa pyritään usein yleistämiseen, eli ilmoittamaan, mikä on kunkin vastausvaihtoehdon suhteellinen osuus koko aineistossa. Erillisillä vastausmäärillä ei siis ole niin suurta merkitystä. Tulokset ilmoitetaan usein prosenttiyksikköinä taulukossa. (Kananen 2011, 74–75.) Siirsinkin vastaukset paperisilta vastauslomakkeilta Excel-taulukkoon, jotta voisin ohjelmaa apuna käyttäen laskea edellä mainittuja prosenttiosuuksia (Manu & Pulkkinen 2004, 6).

Kvantitatiivinen tutkimus perehtyy myös asioiden välisiin riippuvuussuhteisiin. Näiden suhteiden löytäminen mahdollistaa asioihin vaikuttamisen. Kahden muuttujan välistä riippuvuutta voidaan tarkastella ristiintaulukoinnilla ja riippuvuutta kuvaavilla tunnusluvulla. Haastavaksi tämänkaltaisen analysoinnin tekee se, että syy-seuraussuhteet eivät välttämättä ole yksioikoisia ja selkeitä. (Kananen 2011, 77.) Tutkimuksessani olin kiinnostunut näistä riippuvuuksista ja säännönmukaisuuksista; esimerkiksi tuottaako ympäristön esimerkki toimijuudesta aktiivisuutta osallistua seurakunnan toimintaan. Halusin myös selvittää, mikä seurakunnan toiminnasta innostuneita eniten motivoi ja houkuttelee osallistumaan.

Ensimmäisten prosenttilukujen laskeminen aineistosta oli jännittävää ja yllättävääkin. Muutama ennako-oletus vastauksista murentui saman tien. Seuraava analysoinnin vaihe olikin löytää verrattain laajasta aineistosta vastauksia tutkimuskysymyksiin. Mitkä asiat toistuvat, ovat tyypillisiä tai mitä yhteyksiä asioiden välillä on. Tässä vaiheessa käytin apuna ristiintaulukointia suorista jakaumataulukoista (Kananen 2011, 78).

Tuloksien esittelyssä halusin käyttää apuna kuvioita. Itselleni helpoin tapa hahmottaa tietoa ovat pylväsdiagrammit – siksi valitsin ne havainnollistamiskeinoksi tähän työhön. Kuvion avulla on helppo painottaa lukujen laadullisia puolia, kuten vertailuja ja suhteita. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 328). Esimerkiksi tyttöjen ja poikien osuus vastauksissa oli helppo tehdä näkyväksi pylväsdiagrammin avulla.

Avoimien vastausten kohdalla noudatin laadullisen tutkimuksen periaatteita. Muotoilin litteroidut vastaukset luokittelukategorioiksi ja nostin esiin keskeisimmät vastauksissa esiintyneet teemat. Täydellinen laadullinen tutkimusote olisi vaatinut näiden teemojen jatkojalostamista selitysmalleiksi teoreettisen ja havaintoaineiston avulla. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 266.) Tähän prosessiin en kuitenkaan ryhtynyt tutkimuksen pääpainon ollessa määrällisten vastausten tulkitsemisessä. Avoimilla kysymyksillä oli tässä tutkimuksessa näitä vastauksia tukeva ja täydentävä rooli.

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

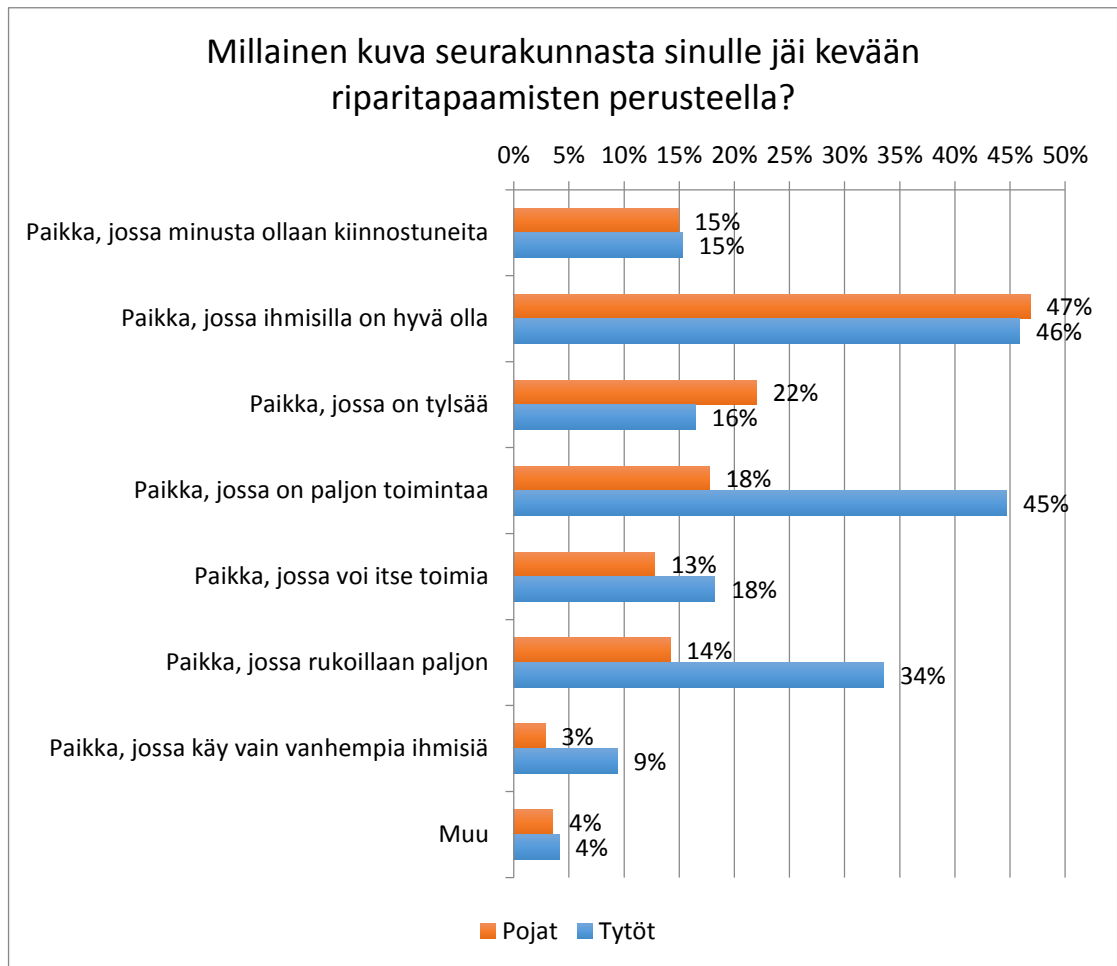
6.1 Nuorten ajatuksia osallisuudesta seurakunnassa

Kyselylomakkeen päällimmäisenä tavoitteena oli kartoittaa nuorten ajatuksia osallisuudesta seurakunnassa. Osallisuus on terminä nuorille vieras ja vaikeasti hahmotettava, joten osallisuuden mahdollisuuksia lähestyttiin kyselyssä käytännönläheisin vastausvaihtoehtoin. Kyselyn vastausvaihtoehtojen laajuudella haluttiin myös viestittää nuorille, että seurakunnasta voi löytyä monenlaisia osallistumisen ja vaikuttamisen kanavia, jotka ensi kädessä eivät tuntuisi todennäköisiltä.

Kyselylomake sisälsi lisäksi muutamia ajankäyttöön, osallistumismahdollisuuksiin ja viestintään liittyviä kysymyksiä. Näillä oheiskysymyksillä haluttiin kartoittaa esimerkiksi sitä, mitkä olisivat sopivia viikonpäiviä nuorten toiminnan toteuttamiselle. Seurakunnan työntekijöitä kiinnosti myös, mikä on nuoria parhaiten tavoitettava viestintäkanava. Näihin kysymyksiin saadut vastaukset ovat muiden vastausten ohella työyhteisön hyödynnettävissä. Tässä raportissa nostetaan esiin osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien kannalta keskeisimpiä tuloksia.

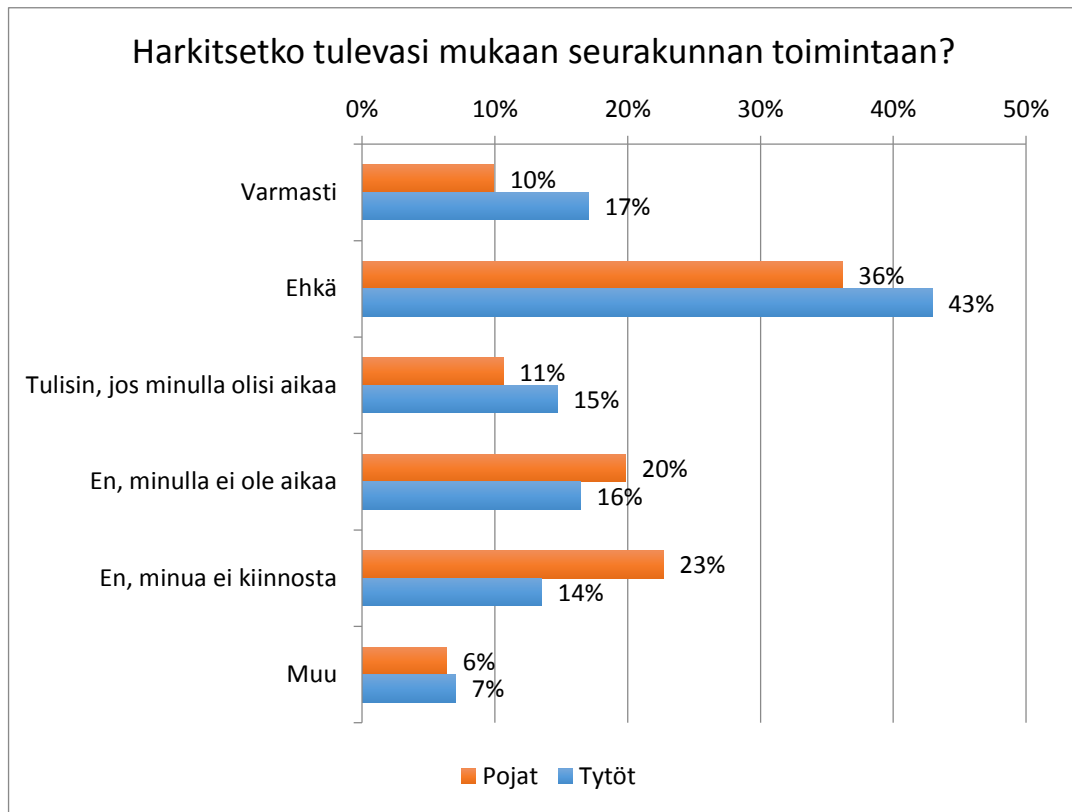
Kyselyn vastaajista 170 oli tyttöjä, 141 poikia. 14 vastaajaa ei ollut ilmoittanut sukupuoltaan. Kyselyyn vastanneiden rippikoulukokemus oli ollut positiivinen. 46% vastaajista kertoi rippikoulun olleen paljon parempi kuin odotti. Lisäksi 32% vastasi rippikoulun olleen vähän odotuksia parempi. Näin ollen rippikoulu on onnistunut ylittämään odotukset vastaajista 77% kohdalla. Lisäksi 70% nuorista vastasi tutustuneensa uusiin ihmisiin. Rippikouluun oli myös suhtauduttu kodeissa kannustavasti (61%) tai innostuneesti (43%). Lähtökohdat osallisuudelle seurakunnassa näyttivät siis hyviltä.

Rippikoulun seurakuntayhteysjakso vaikuttaa sekin olleen vastaajien mielestä onnistunut. Vastaajista 46% mielestä seurakunta näyttäytyy paikkana, jossa on hyvä olla. 31% mielestä seurakunnassa on paljon toimintaa. Huomioitavaa jälkimmäisessä vastauksessa on, että tyttöjen ja poikien vastausprosentissa on iso hajonta. Tytöistä 45% oli samaa mieltä väitteen kanssa, pojista ainoastaan 18%. Seurakunta vaikuttaisikin tarjoavan toiminnan mahdollisuuksia enemmän tytöille. Tytöistä 18% vastasi, että seurakunnassa voi toimia itse, pojista samaa mieltä oli 13% vastaajista. (Kuvio 1.)

Kuvio 1. Millainen kuva seurakunnasta sinulle jäi kevään ripparitapaamisten perusteella?

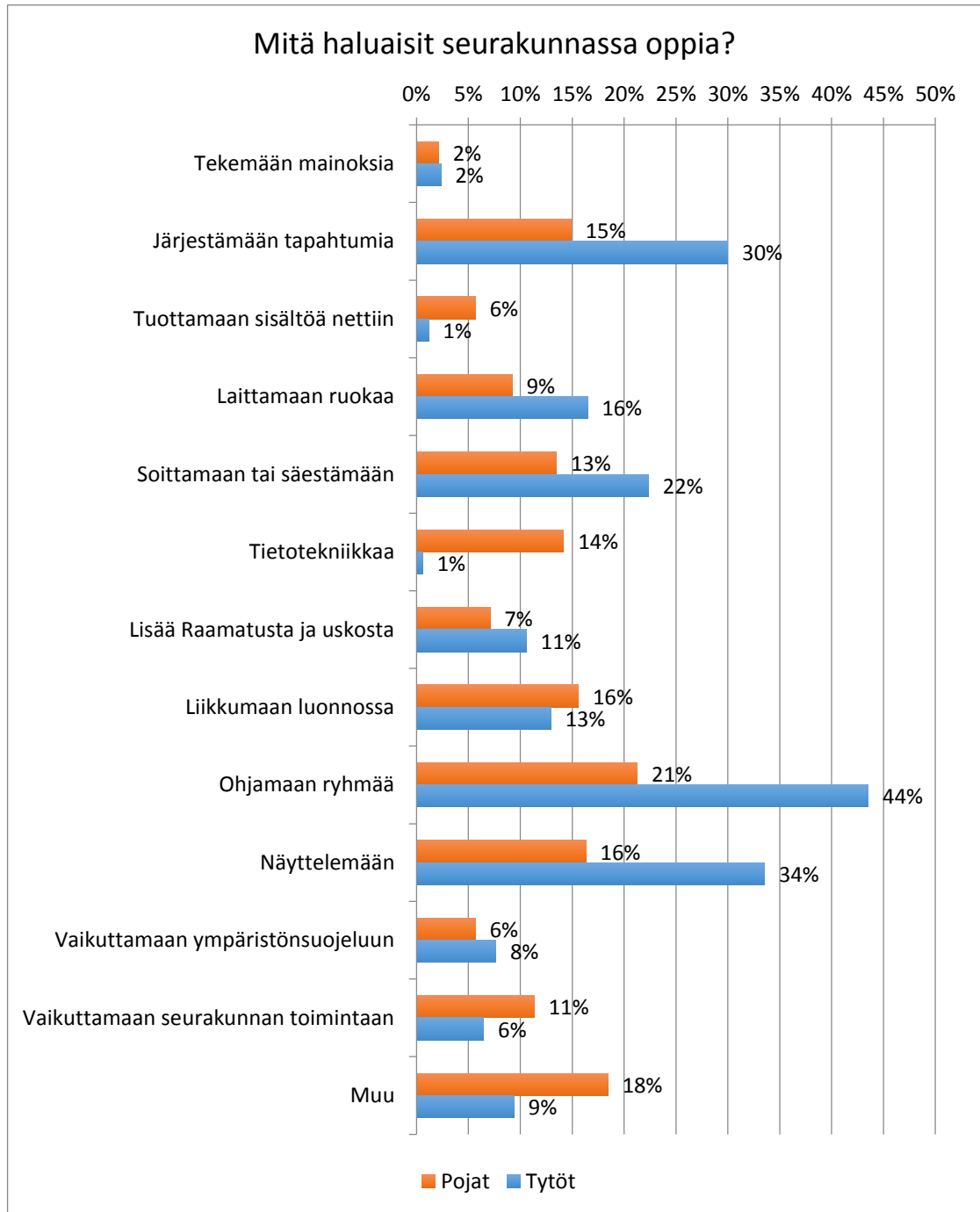
Tässä yhteydessä onkin mielenkiintoista, että varmoja seurakunnan toimintaan mukaan tulijoita on vähän. Vain 13% vastasi tulevansa varmasti mukaan seurakunnan toimintaan. Näin vastanneista 17% oli tyttöjä 10% poikia. 39% vastasi ehkä tulevansa mukaan ja 19% vastasi, ettei aio tulla, koska ei ole kiinnostunut tulemaan. Niissä, joita seurakunnan toiminta ei kiinnosta, oli enemmän poikia (23%). Osallistumisesta kiinnostumattomia tyttöjä oli 14%. Vaikka lähes neljä viidesosaa vastaajasta on ollut tyytyväinen rippikoulukokemukseensa, vain reilussa kymmenesosassa vastaajista se on herättänyt innon ja varmuuden osallistua toimintaan. (Kuvio 2.)

Kuvio 2. Harkitsetko tulevasi mukaan seurakunnan toimintaan?

Tyttöjen ja poikien kokemusten eroavaisuus on tässäkin nähtävissä – tyttöjen kiinnostus seurakuntaa kohtaan ja into osallistumiseen on poikia suurempaa. Sama tyttöjen toimituksen korostuminen tulee esille kysyttäessä, mitä nuori tahtois seurakunnassa oppia. Suosituimmat vastaukset olivat halu oppia ohjaamaan ryhmää sekä halu oppia näyttelemään. Tytöistä 44% halusi oppia ryhmänohjaajan taitoja, pojista 21%. Näyttelemisestä kiinnostuneita tyttöjä oli 34% vastanneista, poikia 16%. Kiinnostus näyttelemiseen ja esilläoloon kuvastaa mielestäni hyvin aikaamme ja nuorten todellisuutta. (Kuvio 3.)

Kolmasosa (30%) tytöistä vastasi haluavansa oppia järjestämään tapahtumia, pojista 15% oli kiinnostunut tapahtumien järjestämisestä. Toiminnalliset tavat vaikuttaa ja toimia seurakunnassa näyttäisivät vetoavan siis erityisesti tyttöihin. Poikien osuus (14%) vastanneista oli isompi puolestaan halussa oppia tietotekniikkaa. Tytöistä tietotekniikka halusi oppia vain yksi prosentti vastaajista. Poikien osuus nousi tyttöjä isommaksi myös vastauksessa, jossa vastaajat halusivat vaikuttaa seurakunnan toimintaan. Poikia näin vastanneista oli 11%, tyttöjä 6%. (Kuvio 3.)

Kuvio 3. Mitä haluaisit seurakunnassa oppia?

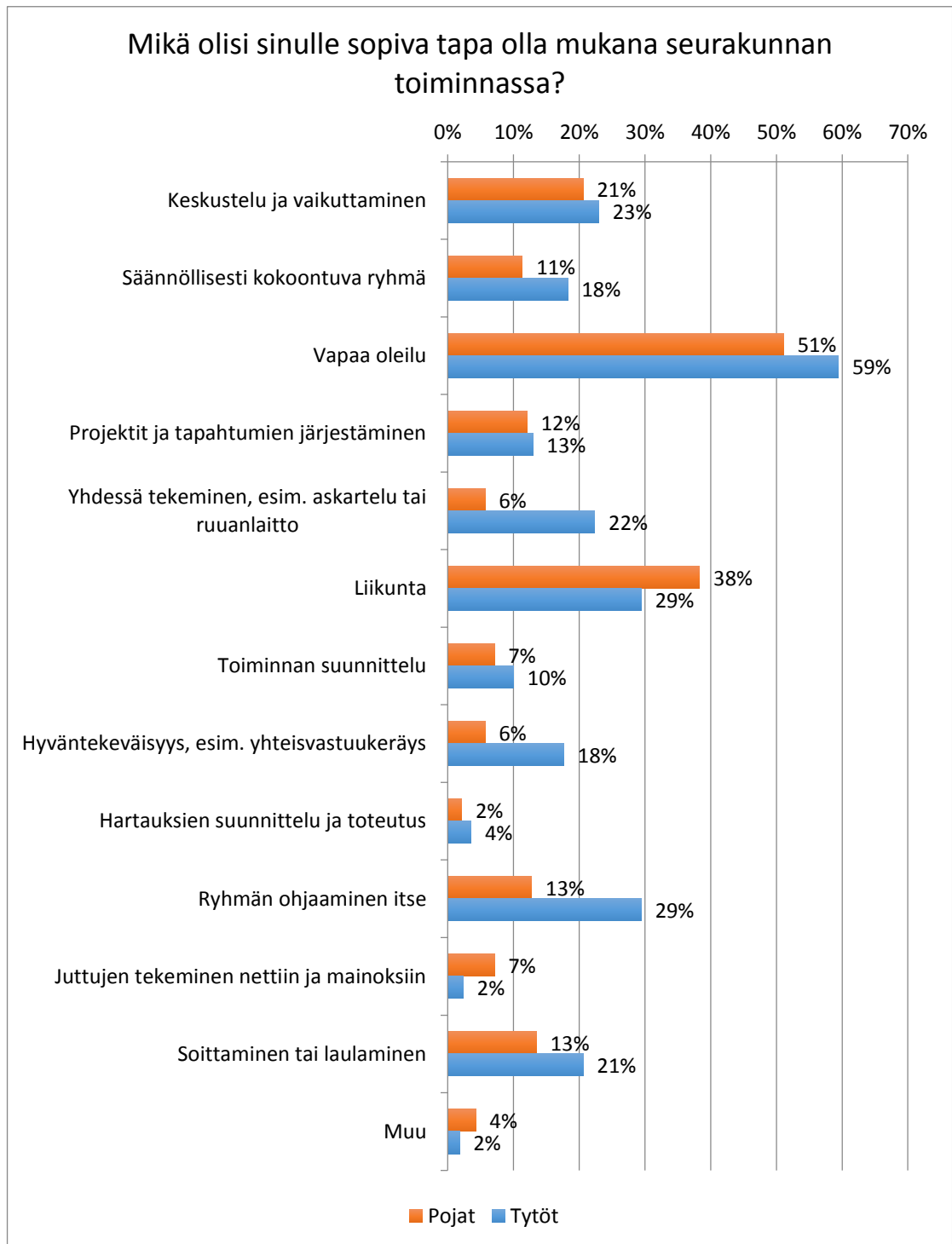
Kysyttäessä, mikä nuorelle olisi luontevin tapa olla mukana seurakunnan toiminnassa, tärkeimmäksi toiminnan muodoksi mainittiin vapaa oleilu (54% vastaajista). Oleilun lisäksi seurakunnassa halutaan lisäksi liikkua (32%), ohjata ryhmää (32%) sekä keskustella ja vaikuttaa (22%). Jälleen tytöt olivat poikia kiinnostuneempia toimimaan ryhmän ohjaajina. Tytöistä ryhmää haluaisi ohjata 29% vastaajista, pojista 13%. (Kuvio 4.) Liikunnan merkityksen korostuminen vastauksissa oli huomiota herättävää. Tärkeimmiksi

taidoikseen nuoret mainitsivat ihmissuhdetaitojen (55%) lisäksi liikunnan (32%).

Vaikka vapaa oleilu (54%) miellettiin tärkeäksi toiminnan muodoksi, tärkein motiivi tulla seurakunnan toimintaan oli kuitenkin halu olla isonen tai kerhonohjaaja (57%). Isokset vaikuttaisivat olevan malli ja esimerkki seurakuntaan osallistumisesta. Kysyttäessä parasta asiaa rippikoulussa 70% vastaajista kertoi toisten ihmisten olleen parasta. Tämän kysymyksen avoimissa vastauksissa isokset mainittiin vielä erikseen usein.

Tarkasteltaessa niiden nuorten motiiveja, jotka olivat ilmoittaneet tulevansa varmasti mukaan seurakunnan toimintaan, vastausten painotus muuttui hiukan. Vapaa oleilu ja ryhmän ohjaaminen olivat edelleen suosituimmat vastaukset kysyttäessä, mikä olisi luontevin tapa olla mukana seurakunnassa. Kuitenkin varmojen toimintaan mukaan tulijoiden keskuudessa esille nousivat myös säännöllisesti kokoontuva ryhmä, keskustelu ja vaikuttaminen sekä soittaminen ja laulaminen. Vaikuttaisikin siis siltä, että nuori, joka on innostunut tulemaan mukaan seurakunnan toimintaan, on myös innostuneempi toimimaan ja vaikuttamaan seurakunnassa aktiivisemmin.

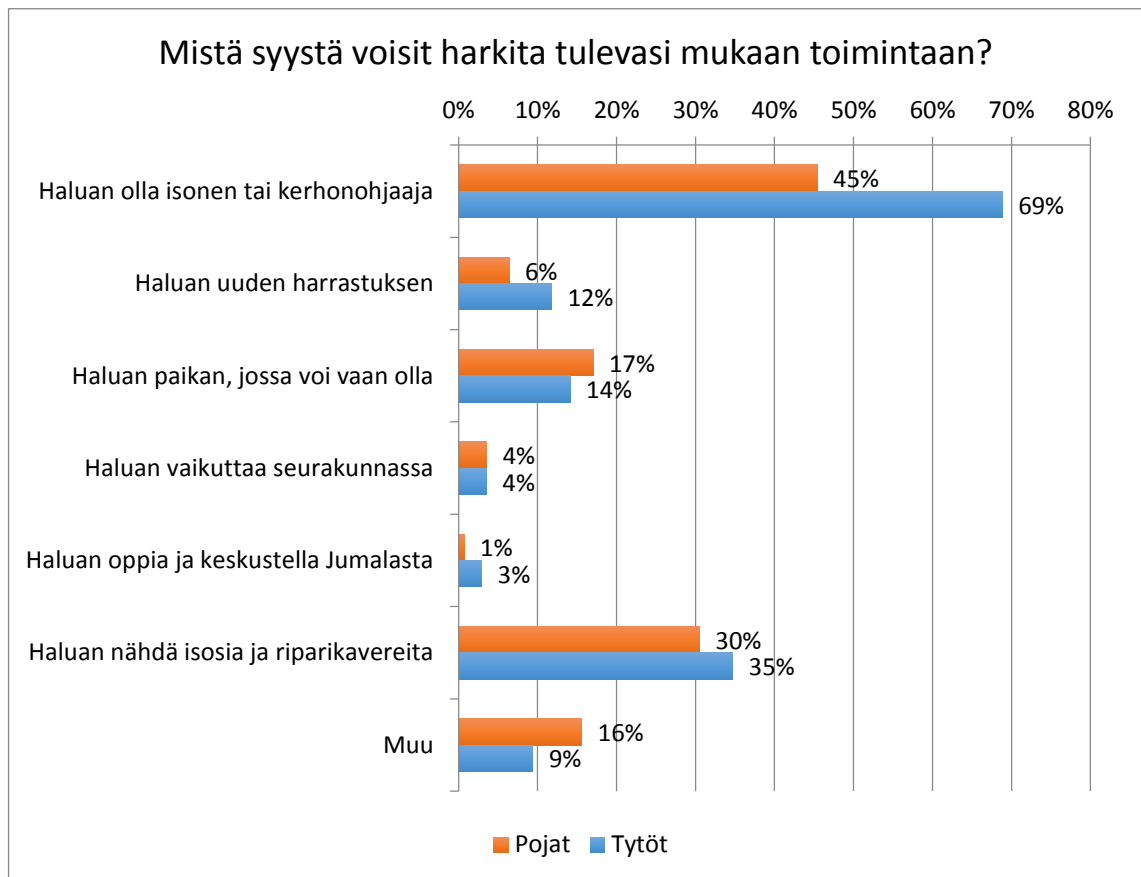
Sama ilmiö oli havaittavissa vertailtaessa varmojen mukaan tulijoiden vastauksia siitä, mitä tahtoisivat seurakunnassa oppia. Ryhmän ohjaaminen oli suosituin vastaus edelleen. Lähes puolet (49%) haluaisi oppia ohjaamaan ryhmää, mutta tapahtumien järjestäminen nousi samoihin lukuihin näyttelemään oppimisen kanssa. Reilu kolmasosa 33% vastaajista tahtoisivat oppia tapahtumien järjestämistä tai näyttelemistä. Samoin musiikin merkitys kiinnostuksen kohteena korostui tässä tarkastelussa. 21% vastaajista tahtoisivat oppia soittamaan tai säestämään.

Kuvio 4. Mikä olisi sinulle sopiva tapa olla mukana seurakunnassa?

Toiminnallinen osallistuminen näyttöytyi houkuttelevampana tytöille kuin pojille. 69% tyttövastaajista voisi ajatella tulevansa mukaan seurakunnan toimintaan ollakseen isonen tai kerhonohjaaja, pojista 45%. Toiseksi suosituin vastaus jakaantui sukupuolten kesken tasaisemmin. Seurakunnan toimintaan oltiin kiinnostuneita tulemaan myös siksi,

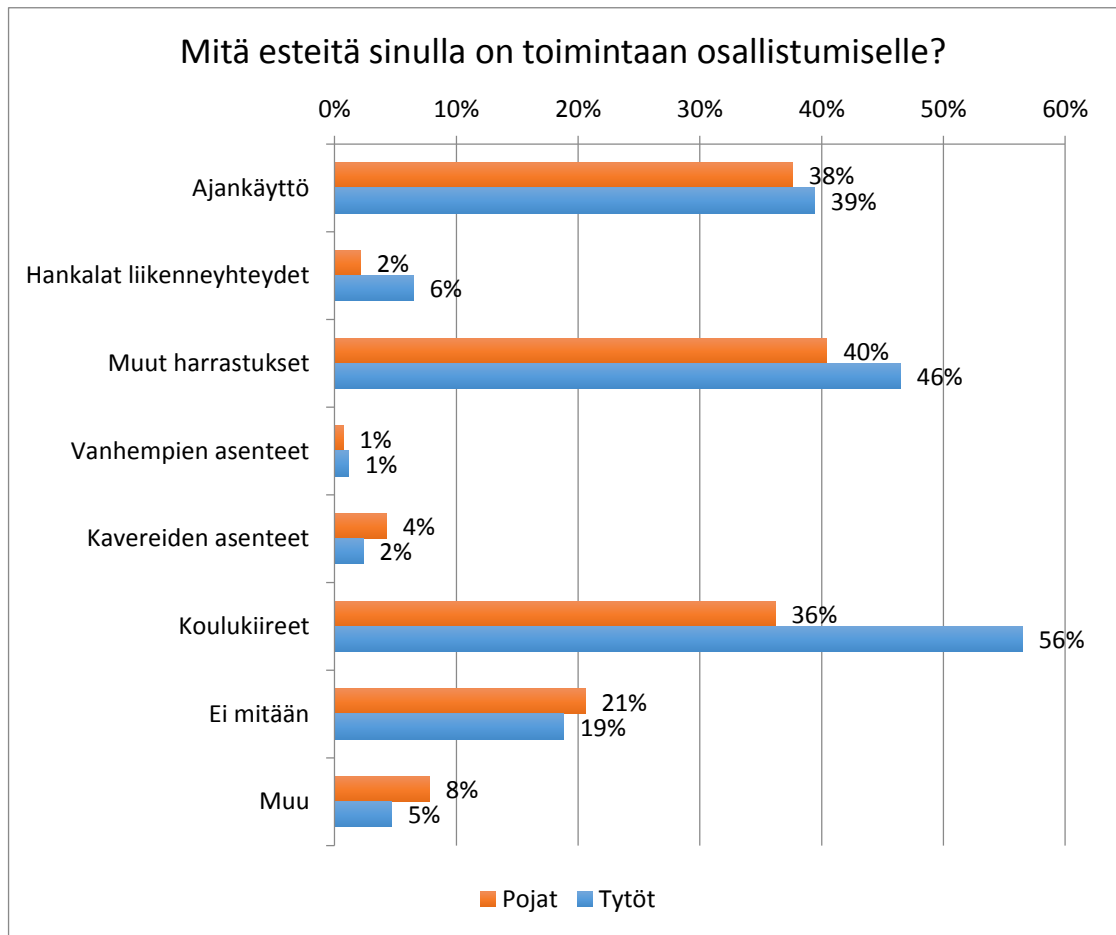
että tapaisi isosia ja leirikavereita. Näin vastasi 32% vastaajista. Samoin toimintaan osallistuminen siksi, että haluaisi paikan, jossa vain olla, oli lähes yhtä suosittua tyttöjen ja poikien keskuudessa. Oleilupaikkaa kaipasi 16% vastaajista (Kuvio 5.) – mikä on hämmästyttävän pieni luku siihen nähden, että mieluisin toiminnan muoto seurakunnassa oli 54% mielestä vapaa oleilu (Kuvio 4.).

Kuvio 5. Mistä syystä voisit harkita tulevasi mukaan toimintaan?

Seurakunta ei vaikuta näyttäytyvän todellisena vaihtoehtona muille harrastuksille. Kysyttäessä, mitä esteitä nuori kokee omaavansa seurakuntaan osallistumiselle, koulukiiireet (46%) ja muut harrastukset (43%) vievät voiton. Vaikka moni nuori on kiireinen (39%) ja kertoo ajankäytön osallistumisen esteeksi (Kuvio 6.), viidesosalla (22%) ei ole yhtäkään harrastusta. Kysyttäessä kuinka usein haluaisit olla mukana seurakunnan toiminnassa, suostuin vastaus oli satunnaiset tapahtumat (38%). Säännöllinen viikoittainen toiminta kiinnosti vain 13% vastaajista.

Kuvio 6. Mitä esteitä sinulla on toimintaan osallistumiselle?

Vaikka kyse on hengellisestä yhteisöstä, hengellisyys ei ole merkityksellistä toiminnan sisältöä – päinvastoin. Ainoastaan 2% nuorista ajatteli tulevansa mukaan seurakunnan toimintaan oppiakseen lisää Jumalasta (Kuvio 5). 9% halusi seurakunnassa oppia lisää Raamatusta ja uskosta (Kuvio 3.) 3% oli kiinnostunut suunnittelemaan ja toteuttamaan hartauksia (Kuvio 4). 4% oli sitä mieltä, että hartaudet olisivat parasta rippikoulussa. 3% haluaisi nuorisotilalla mieluiten rukoilla. Karkeasti voisi siis yleistää, että kaikista vastanneista kymmenkunta on kiinnostunut toteuttamaan omia tai yhteisiä hengellisyysmuotoja, kolmisenkymmentä nuorta haluaisi oppia Jumalasta lisää.

Isosille ja leiriavustajille suunnatuissa kysymyksissä kysyttiin, millä tavoin jo toiminnassa olevat nuoret ovat saaneet vaikuttaa seurakunnan toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. 89% isosista oli osallistunut hyväntekeväisyyteen, esimerkiksi osallistumalla yhteisvastuukeräykseen. 36% oli saanut auttaa tapahtuman tai retken järjestämisessä.

Lisäksi isosilta kysyttiin, mitä perusteluja he ovat saaneet, mikäli heidän ehdottamansa idea ei ole edennyt toteutuksen asteelle. Isot vastasivat työntekijän kiireen (68%) ja taloustilanteen (16%) olleen esteenä omien ideoiden eteenpäinviemiselle. Suurin osa koki kuitenkin saaneensa vaikuttaa sopivasti (69%). 16% oli sitä mieltä, että on saanut vaikuttaa, mutta liian vähän.

6.2 Nuorten ajatuksia unelmaseurakunnasta

Kyselylomakkeessa vastaajalla oli monivalintakysymysten yhtenä vaihtoehtona mahdollisuus valita vaihtoehto: ”muu, mikä?” Ainostaan kysymyksissä 1, 12 ja 13 tätä vaihtoehtoa ei ollut. Näistä kysymyksessä yksi oli asteikko, johon vaihtoehto ei sovi. Kysymyksissä 12 ja 13 kysyttiin sopivinta viikonpäivää toimintaan osallistumiselle sekä sitä, kuinka monena viikonpäivänä vastaajalla on harrastuksia. Viikossa on seitsemän päivää, joten monivalintojen ulkopuolinen vastausvaihtoehto olisi mahdoton.

Lisäksi oli kaksi avointa kysymystä. Kysymyksessä 18 tiedusteltiin: ”Millainen olisi unelmaseurakuntasi? Mitä muuttaisit jos voisit, mitä säilyttäisit ennallaan?” Ainoastaan isosille ja leiriavustajille suunnattujen kysymysten (19–22) viimeinen kysymys kuului: ”Mitä vielä haluaisit sanoa?” Yhteensä 220 vastaajaa vastasi johonkin avoimeen kysymykseen.

Muutama kysymys nousi muita suositummaksi vastausten määrässä. Kysymykseen 2, jossa kysyttiin, mikä rippikoulussa on ollut parasta, tuli 19 avointa vastausta. Näistä vastaajista suurin osa halusi erikseen kertoa isosten olleen parasta. Tämä siitä huolimatta, että vastausvaihtoehto 1 oli ”toiset ihmiset”. Lisäksi vastauksissa mainittiin useamman kerran ruoka, uiminen ja saunominen sekä leirielämään liittyvät pelit ja leikit.

Samoin kysymykseen 7 tuli 16 avointa vastausta. Siinä kysyttiin, mitä teet mieluiten nuorisotilalla. Kaikkien avointen vastausten sisältö oli samansuuntainen; en tiedä, koska en käy nuorisotilalla. Kysyttäessä (kysymys 8) missä olet hyvä, 12 vastaajaa oli halunnut ilmoittaa jonkin muun taidon vastausvaihtoehtojen ulkopuolelta. Useamman kerran oli mainittu kädentaitoihin tai eläimiin liittyvä vaihtoehto sekä ”urheilu”. Vastausvaihtoehto ”liikkumisessa” ei siis useamman vastaajan mielestä ole urheilua. Lisäksi maini-

tuiksi tulivat valokuvaus ja media.

Varsinaiseen avoimeen kysymykseen unelmaseurakunnasta (kysymys 18) vastasi 173 nuorta. Vastajista 83 kertoi olevansa tyytyväinen seurakunnan toimintaan, eikä muuttaisi mitään.

Minusta seurakunta on hyvä näin kuin se on. Pidän siitä, että se järjestää toimintaa tuputtamatta tai vaatimatta uskoa osallistujilta. (Rippikoululainen, poika)

Ripari-toiminta on mahtavaa ja se on toteutettu erittäin hyvin. (Rippikoululainen, tyttö)

Säilyttäisin kaiken ennallaan. En keksi mitään muutettavaa. (Rippikoululainen, tyttö)

Espoonlahden seurakunta on unelmaseurakuntani. (Isonen, tyttö)

Toiminta on mukavaa ja ihmiset huikeita. (Leiriavustaja, tyttö)

Muutostoiveet ja unelmat liittyivät kolmeen teemaan; hengellisyyteen liittyviin kysymyksiin, nuorisotyön toiminnan sisältöön ja vuorovaikutukseen toisten nuorten kanssa. 21 vastaajaa toivoisi seurakunnan olevan vähemmän hengellinen. Rippikoululaisten vastauksissa korostuivat jumalanpalveluksiin liittyvät toiveet. Messu oli osaltaan koettu pitkäksi ja tylsäksi ja se oli alkanut aamuisin liian aikaisin. Seurakunnan toiminta näyttyi periaatteessa positiivisessa valossa, mutta sen toivottiin sisältävän vähemmän uskonnollisia elementtejä.

Unelmaseurakunnassa ei olisi tekstejä raamatusta ja ne olisivat lyhyempiä, siis jumalanpalvelukset olisivat lyhyempiä. (Rippikoululainen, tyttö)

Seurakunta, jossa olisi vähän uskontoon liittyviä asioita. Säilyttäisin ennallaan ryhmähengen ja tapahtumat. (Rippikoululainen, tyttö)

Unelmaseurakunnassani kristinuskko, rukoilu ja jumala olisivat huomattavasti pienemmässä asemassa. (Rippikoululainen, poika)

Paikka, jossa porukka on aidosti kiinnostunut, toiminta on monipuolista ja vaikka toiminta keskittyy uskontoon, niin ei homma olis ihan täyttä jeesustelua. Eli ihan niin kuin nykyään ja se toimii tosi hyvin. (Isonen, poika)

Semmoinen aika normaali, mutta siellä olisi toimintaa kaikille ja kaikessa ei aina puhuttaisi vaan Jumalasta. (Rippikoululainen, tyttö)

Isosten ja leiriavustajien vastauksissa nousivat esiin myös päinvastaiset toiveet. Unelmaseurakunnassa olisi enemmän mahdollisuuksia kasvaa kristittyinä ja elää seurakunnassa. Hengellinen puoli näyttäisikin oleva merkityksellinen toiminnassa oleville nuorille, mutta näyttäytyy rippikoulun kautta negatiivisemmassa valossa. Lisää hengellisyyttä kaipaavia vastauksia löytyi myös rippikoululaisten vastauksista, mutta ne olivat selkeää vähemmistöä.

Kaikki kävisivät yhdessä kirkossa ja olisivat siitä innostuneita. (Rippikoululainen, tyttö)

Ehkä silleen, et nuoret osallistuis enemmän, niin että kirkkotoimintaa pidettäis normaalimpana. Vaikea kysymys. (Rippikoululainen, tyttö)

Unelmaseurakuntani on paikka, jossa jokaisella on hyvä olla. Muuttaisin ihmisten asenteita kirkkoon ja uskontoon. Säilyttäisin kaiken muun. (Rippikoululainen, poika)

Enemmän jotain raamattuopetusta yms. Joskus voisi olla jotain ylistystä. (Leiriavustaja, poika)

Seurakunnassa kaikki saisivat vaikuttaa ja tapahtumia tehtäisiin yhdessä (seurakuntalaiset ja seurakunnan työntekijät) Mahdollisimman moni pysyisi myös kokemaan Jumalan ja saisi voimaa seurakuntayhteydestä. (Leiriavustaja, tyttö)

Nuorten toimintaan ja tiloihin liittyvissä vastauksissa osasta kuului tietämättömyys. Unelmaseurakuntaan toivottiin toimintaa, jota on jo olemassa. 16 vastaajan toiveet liittyivät nuorisotilaan ja yhdessäoloon siellä. Nuorten oleskelutilaan toivottiin sohvia, pelejä, leffoja, ruokaa ja kavereita. Isosten ja leiriavustajien vastauksista nämä toiveet puuttuivat. Toiminnassa olevat nuoret tuntuivat olevan tyytyväisiä toiminnan ulkoisiin puutteisiin. Heidän vastauksensa liittyivät enemmänkin yhteishenkeen ja toiminnan sisältöön.

Nuorisotilassa olisi aina kavereita ja tuttuja, saisi lämmintä ruokaa ja herkuja ja jäätelöä. Olisi musiikkivälineitä ja karaokelaitteisto. Olisi flipperi yms. pelejä, wii, xbox, playstation. paljon sohvia yms. (Rippikoululainen, tyttö)

Säilyttäisin rukoustilat ja lisäisin pelihuoneen, jossa olis pingis, tietokone, lautapelejä ja sen semmoista. (Rippikoululainen, tyttö)

Sellainen seurakunta, jossa tehtäisiin paljon kivaa, kuten pelattaisiin, katsottais leffoja ja siellä olis mukavia ihmisiä. (Rippikoululainen, poika)

Pidetään hauskaa, pelataan, lauletaan, syödään, nauretaan, aika samantilaista kun nytkin. (Isonen, tyttö)

Kauhean kiva on seurakunta, hyvä paikka kasvaa ja viettää aikaa. (Leiriavustaja, tyttö)

25 vastaajalla oli ehdotuksia ja toiveita sen suhteen, millaista toimintaa unelmaseurakunnassa olisi. Suurin osa toivoi seurakunnan toiminnan olevan vapaata ja rentoa. Vaihtoehtoja ja valinnanvapautta tulisi olla paljon. Erilaisia tapahtumia ja keskusteluja toivottiin lisää. Liikuntaan liittyviä toiveita oli niitäkin useampi.

Unelmaseurakunta olisi hausکمپی paikka olla: enemmän hyödyllisiä asioita ja vähemmän turhaa istumista. Ja tottakai ”siistejä” juttuja, kuten vaikka koodausta tai muuta hauskaa, jotta tapaisi samanhenkisiä ihmisiä. (Rippikoululainen, poika)

Seurakunnas olis paljon erilaist toimintaa, mist nuoret kiinnostuist. Enemmän keskustelemista. (Rippikoululainen, tyttö)

Sellainen, jossa voi vapaasti käydä ja siellä on paljon vaihtoehtoja tekemiselle. (Rippikoululainen, tyttö)

Olisi paljon vapaata tekemistä, ei olis pakollista esim. osallistua jos ei jaks. Kaikista pidettäisiin huolta, joka tosin tapahtuu osittain jo nyt. (Isonen, tyttö)

Unelmaseurakunnassa olisi paljon poppiksia ja nuortenleirejä jotka kestäväsivät pidempään kuin vain viikonlopun. (Isonen, tyttö)

Mielenkiintoinen avoimista vastauksista noussut tema oli se, millainen seurakunnan tulisi olla yhteisönä ja arvoiltaan. 14 vastaajaa esitti ajatuksia siitä, kuinka unelmaseurakuntaan kaikki olisivat tervetulleita. Unelmaseurakunnassa kaikilla olisi hyvä olla ja ketään ei syrjittäisi mielipiteiden, taustan eikä minkään muunkaan syyn perusteella. Unelmaseurakuntaan mahtuisi myös erilaisia tapoja olla ja siellä olisi helppo toimia. Vastaajien mielestä seurakunnan tulisi olla sellainen, jossa kaikki voisivat vaikuttaa.

Kaikki olis kavereita keskenään, ei olis niin klikkiintynyttä, mutta kyllä se kavereisuus ihan hyvin jo nyt toteutuu. (Isonen, tyttö)

Täydellisessä seurakunnassa kaikki voivat olla oma itsensä. (Rippikoululainen, tyttö)

Porukka, joka pitää yhtä, mutta ottaa avoimesti vastaan uusiakin jäseniä. (Isonen, tyttö)

Sellinen, jossa kaikki saisivat olla toisten kanssa ilman minkäänlaista syrjintää tai hyljeksintää. (Rippikoululainen, tyttö)

Säilyttäisin rennon tunnelman ja nuorten mahdollisuuden osallistua. Kaikki hengailisivat yhdessä. (Rippikoululainen, tyttö)

Kootusti voisi päätellä, että unelmaseurakunta on paikka, jossa nuoret saisivat vapaasti oleilla toisten nuorten seurassa ilman sitoutumisen pakkoa. Unelmaseurakunnassa on myös viihtyisät tilat yhteiseen kohtaamiseen. Siellä on nuoren niin halutessaan mahdollisuus keskustella erilaisista nuoren elämään liittyvistä teemoista ja osallistua tapahtumiin. Toiveiden mukainen seurakunta ei tuputa uskontoa, vaan hengellisyys säilyy takalalla. Unelmaseurakuntaan kaikki nuoret ovat tervetulleita, eikä ketään jätetä ulkopuolelle.

7 POHDINTA

7.1 Johtopäätökset

Tämä kyselytutkimus on yksi osa lasten ja nuorten osallisuuden edistämishanketta Espoonlahden seurakunnassa. Kyselyyn vastasi 68,8% rippikouluikäluokasta, joten tuloksia voidaan pitää vähintäänkin suuntaa antavina. Kysely haki vastauksia siihen, millä tavoilla nuoret mieluiten toimivat ja vaikuttavat seurakunnassa. Tutkimuksella haluttiin selvittää myös, mitä taitojaan ja vahvuuksiaan nuoret voisivat seurakunnassa käyttää ja millainen seurakunta vastaisi nuorten odotuksiin parhaimmalla tavalla.

Ennako-olettamus oli, että positiivinen kokemus rippikoulusta ja vanhempien kannustus ja tuki olisivat merkittävässä asemassa siinä, millaiseksi kokemus seurakunnasta muodostuu (Niemelä 2007, 85–86; Räsänen 2004, 120–122.). Tämä hypoteesi raukesi tulosten analysoinnin alkumetreillä. Lähes kolmen vastaajan kohdalla neljästä sekä rippikoulukokemus että kodin suhtautuminen olivat olleet erittäin positiiviset. Siitä huolimatta kiinnostus seurakunnan toimintaan rippikoulun jälkeen oli vähäistä.

Syyt osallistua tai olla osallistumatta näyttäisivätkin olevan riippuvaisia muista tekijöistä. Nämä päätelmät ovat yhteneväiset sekä Kati Niemelän kotimaisen että Ilgin ja Schweizerin eurooppalaisen rippikoulututkimuksen kanssa. Näissä tutkimuksissa kävi ilmi, että jumalakuvan muuttaminen positiiviseksi pelkästään rippikoulun avulla on haastavaa. Silti etenkin leirimuotoinen rippikoulu näyttäytyy sekä kotimaassa että Euroopassa positiivisena kokemuksena. (Niemelä 2007, 85–86; Ilg & Schweizer 2010, 160.)

Tässä käsillä olevassa tutkimuksessa isoin motiivi tulla mukaan toimintaan olikin halu olla isonen tai kerhonohjaaja sekä halu tavata rippikoulukavereita. Rippikoulussa paras-ta olivat toiset ihmiset. Yhteisöllisyyden merkitys nousi vahvasti esiin myös avoimissa vastauksissa. Kysely osoitti, että mieluisimmat tavat olla mukana seurakunnassa olivat oleilu, liikunta, ryhmän ohjaaminen sekä keskustelu ja vaikuttaminen. Tärkeimmiksi taidoikseen vastaajat nimesivät ihmissuhdetaidot sekä liikunnallisuuden. Lisäksi seurakunnassa halutaan oppia ohjaamaan ryhmää, näyttelemään ja järjestämään tapahtumia.

Kuinka siis vahvistaa nuorten osallisuutta seurakunnassa rippikoulun jälkeen? Vertailtaessa kyselyn ja avointen vastausten antia esiin voidaan nostaa kaksi pääteemaa; toiset ihmiset ja yhteisöllisyys sekä nuorten oma toimijuus. Nuori tulee mukaan seurakunnan toimintaan toisen nuoren, ystävän tai isosen, esimerkin innoittamana. Hän toivoo voivansa toimia seurakunnassa samalla tavalla kuin muutkin nuoret. Samalla hän toivoo pääsevänsä sisälle yhteisöön niin, ettei joutuisi syrjityksi.

Aiemmin tutkimuksessa todettiin, että yksinjäämisen pelko ja epävarmuus omasta erilaisuudesta ajavat nuoria toistensa seuraan (Räsänen 2004, 106). Toiset ihmiset ja yhteisöt auttavat nuorta hahmottamaan, kuka nuori yksilönä ja yhteisön jäsenenä on. Kasvaakseen tietynlaiseksi nuori tarvitsee siis jotakin samaistuttavaa ja jotakin erilaista, johon pohtia suhdettaan ja suhtautumistaan. (Korkiamäki 2014, 40.) Tämä perustarve oli nähtävissä vastauksissa nousseessa tarpeessa keskustella ja olla vapaasti toisten nuorten seurassa.

Tässä yhteisössä, toisten nuorten kanssa, nuori haluaa myös toimia, keskustella ja valita vapaasti. Suositut teemat; ryhmän ohjaaminen, keskustelu, näytteleminen ja liikkuminen ovat kaikki luokiteltavissa aktiivisiksi tavoiksi osallistua ja vaikuttaa. Osallisuuden on sanottu olevan kuulluksi tulemista itseä ja omia elinolosuhteita koskevissa päätöksissä ja vapautta mielipiteen ilmaisuun ja aktiiviseen oman yhteisön jäsenyyteen (Nurmi 2011, 6). Voisikin siis ajatella, että nuori on kyllä kiinnostunut osallisuudesta, kunhan vain sopiva tapa toteuttaa sitä löytyy.

Tytöt olivat tämän tutkimuksen perusteella innostuneempia aktiivisista osallisuuden muodoista. Varmoista seurakuntaan tulijoista enemmistö oli tyttöjä; samoin seurakunta näytti tarjoavan enemmän toiminnan mahdollisuuksia tytöille kuin pojille. Kirkon ala on tunnetusti hyvin naisvaltainen. Tässä on kirkolla peiliin katsomisen paikka. Onko kirkko tyttöjen kirkko? Poikien kiinnostuksen kohteista esiin nousivat tietotekniikkaan ja liikuntaan liittyvät kysymykset. Suomen evankelis-luterilainen kirkko on onneksi viime vuosina ollut aktiivinen sosiaalisen median käyttäjä sekä kehittänyt erilaisia liikuntaan ja kehollisuuteen liittyviä menetelmiä ja materiaaleja.

Tuloksissa merkille pantavaa oli myös hengellisen ulottuvuuden merkityksettömyys motiivina osallistua seurakunnan toimintaan. Silta kirkon sanoman ja nuoren omien

elämäkysymysten väliltä tuntuu puuttuvan. Nuoret ikään kuin näkevät seurakunnan nuorten toiminnan ja hengelliset kysymykset toisistaan erillisinä. Useampi vastaaja kuvasi, kuinka ryhmähenki ja seurakunnan järjestämät tapahtumat ja toiminnot ovat kivoja, mutta vielä parempia ne olisivat ilman hengellistä sisältöä.

Tämä uskonnollisen ilmapiirin murros yhteiskunnassa on noussut esiin useissa tutkimuksissa (Kääriäinen & Niemelä 2006, 322; Räsänen 2004, 120; Hella 2006, 137). Jouko Porkka (2015) kuvaa tuoreissa tutkimustuloksissaan, kuinka uskonto on arkielämässä merkityksetöntä jopa seurakunnan toiminnassa oleville nuorille. Isosista neljäkymmentä prosenttia piti uskontoa merkityksettömänä arjessaan ja joka kymmenes isonen ei halunnut määritellä itseään kristityksi. Tässäkin käsillä olevassa tutkimuksessa vain kaksi prosenttia vastaajista tulisi mukaan seurakunnan toimintaan oppiakseen lisää Jumalasta.

Tutkijana jäin ihmettelemään yhtäältä tätä niin kutsuttua imago-ongelmaa, mutta toisaalta nuorten haluttomuutta muutokseen kirkossa. Lomakkeen avoimessa kysymyksessä koskien unelmaseurakuntaa, kysymykseen vastanneista melkein puolet ilmoitti, että ei haluaisi muuttaa seurakunnassa mitään. Vastauksista suurin osa ei ollut välinpitämättömiä, vaan hyvinkin positiivisia. Jälleen kärjistän hieman. Espoonlahden seurakunta on täydellinen seurakunta, joka ei kuitenkaan innosta nuoria osallistumaan.

Suomalaisnuorten auktoriteettiuskon on tutkittu olevan suurta ja yhteiskunnallisen aktiivisuuden melko alhaista. On arveltu, että suomalaisnuoret kokevat yhteiskunnalliset vaikutusmahdollisuutensa niin vähäisiksi, ettei osallistuminen ja vaikuttaminen ole mielekästä. (Laajarinne 2011, 79–80.) Jäin pohtimaan näyttäytykö seurakuntakin niin vahvana instituutiona esimerkiksi mediassa, että ajatuskin sen muuttamisesta on nuorelle mahdoton.

Vaikuttaminen ja osallisuus tulisikin nähdä oikeutena, jota nuori voi oppia hyödyntämään. Lapsista voi osallistumisen kautta kasvattaa aktiivisia yhteiskunnan jäseniä. Edellytykset nuorten osallistumiseen pitää kuitenkin luoda yhteiskunnan aikuisten toimesta. Jotta nuoresta kehittyisi aktiivinen toimija yhteiskunnassa, tulee kasvattajien vahvistaa nuoren valmiuksia vaikuttamiseen ja vuorovaikutukseen. (Gellin 2007, 60; Turtiainen 2001, 170)

Ehkäpä kirkonkin tulisi vielä aktiivisemmin kuulla ja kuunnella, mitä sen nuorilla jäsenillä on sanottavaa. Sanna Koskinen kirjoittaa tutkimuksessaan osallisuuden olevan yksilön kokemusta siitä, että hänellä on kykyä ja mahdollisuuksia vaikuttaa. Tämä taas vahvistaa nuoren kokemusta kyvykkyydestään ja pystyvyydestään. Vaikuttaminen puolestaan on lopputulos; muutoksen aikaansaamista jossakin yhteisöllisessä prosessissa. (Koskinen 2010, 7.) Näin ollen kokemuksen osallisuudesta voisi katsoa sitouttavan nuorta yhteisöönsä – myös seurakuntaan.

Isosten ja leiriavustajien vastauksista tämä kävikin ilmi. Jo toiminnassa olevat nuoret kokevat saavansa vaikuttaa seurakunnan toimintaan. Lähes seitsemänkymmentä prosenttia kertoi saaneensa vaikuttaa sopivasti, kuusitoista prosenttia vastasi saaneensa vaikuttaa liian vähän. Vaikuttaminen vaatii nuorilta myös kykyä sietää pettymyksiä ja jatkaa eteenpäin silloin, kun toivottua muutosta ei synnykään (Aaltonen 2012, 189). Espoonlahden seurakunnassa näitä pettymyksiä oli nuorille perusteltu taloudellisella tilanteella sekä työntekijän kiireellä.

Yksi kyselyyn vastannut isostyttö kirjoitti avoimissa vastauksissa seuraavasti: ”Seurakunta on ihan mahtava paikka kun toimintaan uskaltaa lähteä mukaan. Nuorille pitäisi kertoa, ettei seurakunta ole vain paikka, jossa yhdessä rukoillaan vaan siellä on ihan hirveesti kaikkea muutakin.” Tämä vastaus oli erityisen mielenkiintoinen siksi, että vastaajakin tuntui näkevän ristiriidan sen välillä, miltä seurakunta ulospäin vaikuttaa ja mitä hän on kokenut sen olevan.

7.2 Eettisyyden arviointia

Tutkimusetiikka kuvaa ja perustelee hyviä ja oikeita toimintatapoja tutkimuksessa. Se rakentuu arvoista, ihanteista ja periaatteista. Tutkijan tulisi aina huomioida hyödyn tuottaminen, haitan välttäminen ja tutkittavan itsemääräämisoikeus. Laadukas tutkimus kunnioittaa tutkittavien oikeuksia ja on tavoitteiltaan ja toimintatavoiltaan eettisesti kestävää. (Pirttilä 2008, 65.)

Hyvä eettinen arviointi ja pohdinta ottaa huomioon tutkimuksen toteutuksen keinot, sen hyödyt ja haitat sekä tutkimuksen turvallisuuden ja tutkijan ammattitaidon. Tutkittavien

rekrytointi, informointi ja osallistumisen vapaaehtoisuus on harkittava tarkoin. Hyvää huolta on pidettävä perusteluista, miksi jokin ryhmä on valittu tutkimuksen kohteeksi. (Pirttilä 2008, 80.) Tutkittavien yksityisyyden suojaan liittyvät kysymykset on myös syytä selvittää perusteellisesti etukäteen (Pirttilä 2008, 80; Nieminen 2010, 35).

Suomessa alaikäisten lasten ja nuorten tutkimusta ei ole säännelty lailla. Poikkeuksen muodostavat lääketieteelliset tutkimukset. Periaatteessa yli 15-vuotiaiden kohdalla vanhempien lupaa tutkimukselle ei siis välttämättä tarvita. (Nieminen 2010, 35.) Käytännössä on kuitenkin katsottu, että alaikäisen lapsen osallistuminen tutkimukseen kuuluu huoltajien suostumuksen piiriin. Usein vanhempien ja lasten informoiminen tutkimuksesta riittää. Tämä antaa huoltajalle mahdollisuuden kieltää lapsensa osallistumisen. (Nieminen 2010, 33.)

Laajemminkin lapsiin ja nuoriin kohdistuvan tutkimuksen kohdalla edellytetään, että tutkimuksen tulisi parantaa lasten elämää ja asemaa. Näin mukana on myös moraalisia velvoitteita, jotka voivat joissain tapauksissa rajoittaa tutkimuksen tekemistä. Alaikäisiin kohdistuvalta tutkimukselta odotetaan siis muuta tutkimusta enemmän ongelmien paikantamista ja ratkaisujen tarjoamista. (Strandell 2010, 108; Alderson & Morrow 2004, 126.)

Käsillä olevan tutkimuksen kyselylomakkeeseen vastattiin nimettömänä joten yksittäisen vastaajan tunnistaminen oli mahdotonta. Näin ollen yksityisyyden suoja toteutui hyvin. Kyselyyn osallistuneiden rippikoululaisten vanhemmat saivat ennen leirijaksoa tiedotuskirjeen tutkimuksesta sekä mahdollisuuden tiedustella asiasta lisää. Kirjeessä kerrottiin myös mahdollisuus kieltäytyä kyselyyn vastaamisesta, mikäli nuori tai vanhemmat niin toivovat.

Tutkimus toteutettiin siis avoimuuden periaatteita noudattaen. Tutkimukseni tavoitteena oli lisätä nuorten vaikuttamismahdollisuuksia ja äänen kuulumista seurakunnassa, joten moraaliset velvoitteet tutkimusta kohtaan tulevat toivottavasti tulevaisuudessa toteutumaan. Jo tätä raporttia kirjoitettaessa Espoonlahden seurakunnassa on ryhdytty käytännön toimenpiteisiin lasten ja nuorten osallisuuden lisäämiseksi. Näin ollen tutkimuksen voidaan katsoa jo nyt parantaneen nuorten asemaa seurakunnassa.

7.3 Luotettavuuden arviointia

Tutkimuksen luotettavuudelle voi aiheuttaa riskin se, että lomakkeen kysymyksiä ymmärretään tai tulkitaan väärin. Lomaketta suunniteltaessa tulisi ottaa huomioon lasten kognitiiviset valmiudet sekä tiedonkeruutilanteen vaikutus. Kyselytilanne voi muistuttaa koulumaailmaa ja nuori voi kokea tärkeäksi antaa kysymyksiin ”oikeat” vastaukset. (Nieminen 2010, 37.) Rippikoululaiset voivat myös vastata pilailukseen ja protestoidakseen muuta kuin tarkoittavat.

Etukäteen eniten huolta aiheutti muistavatko rippikoulujen ohjaajat teettää kyselyn. Mahdollista oli myös se, että ohjaajat ohjeistavat vastaustilanteen innottomasti, huolimattomasti tai kiireessä. Pohdinnassa oli lisäksi mahdollisuus, että saadaan tulos, joka ei kerro mitään uutta. Olisi ollut harmillista, jos nuorilta ei olisi löytynyt kehitysideoita ja tahtoa osallisuuteen seurakunnassa. Pieni vastausmäärä ja epäinformatiiviset vastaukset olisivat olleet kaikkein suurin riski tutkimuksen luotettavuudelle.

Kyselyn vastausprosentti nousi kuitenkin korkeaksi, mikä lisää tutkimuksen luotettavuutta. Uskon, että asiaan vaikutti se, että kyseessä oli tuttu työyhteisö. Kasvoton kysely on helpompi ohittaa kuin sellainen, jonka toteuttaja on entuudestaan tuttu. Ilahduttavaa oli myös avointen vastausten suuri määrä koskien nuorten ajatuksia unelmaseurakunnasta. Kyselylomakkeen vastausvaihtoehtoon ”muu, mikä?” tuli vähän vastauksia, mikä oli toivottavaa ja kertoi lomakkeen olleen onnistunut vastausvaihtoehtojen laajuuden osalta. Suurin osa vastaajista oli löytänyt itselleen sopivan vaihtoehdon monivalintavastauksista.

Kaksi kysymystä olisi jälkikäteen ajateltuna kannattanut muotoilla toisin. Kysymyksessä 6, jossa kysyttiin tietääkö nuori jonkun, joka on mukana seurakunnan toiminnassa vaihtoehtoina olivat ”kaveri” ja ”muu nuori”. Näiden vastausvaihtoehtojen suurta suosiota selitti todennäköisesti se, että nuoret ajattelivat rippikoulun käymisen olevan seurakunnan toimintaan osallistumista – ja niinhän se tietenkin onkin. Kysymyksen alkupe räinäinen tarkoitus oli kuitenkin selvittää osallistumista rippikoulun jälkeiseen nuorisotoimintaan.

Kysymyksessä 7, jossa kysyttiin, mitä teet mieluiten nuorisotilalla vastausvaihtoehdot olivat selkeästi vajaimmat, sillä avoimia vastauksia tuli runsaasti. Kaikkien vastausten sisältö oli samankaltainen; en tiedä, koska en käy nuorisotilalla. Tässä kysymyksessä kysymyksen asettelu olisi siis voinut olla toisenlainen. Kysymyksen asettelu sulki pois sen, että sellainen nuori, joka ei käy nuorisotiloilla olisi päässyt kertomaan, mitä tilalla mieluiten tekisi.

Tutkimuksen aihepiirin kanssa ristiriidassa voi pitää sitä, että kyselykaavake ei ole erityisen osallistava tutkimusmenetelmä. Aiemmin luvussa 5.2 kerroin, että laajaan kyselyyn päädyttiin jotta mahdollisimman monen vastaajan osallistuminen mahdollistuisi. Osallistaminen tutkimuksen apuna voi olla myös ongelmallista. Käsitteenä se sisältää ajatuksen toisen ihmisen aktivoimisesta tai jopa voimaannuttamisesta, toimivuuden tai äänen antamisesta toiselle. (Pyyry 2012, 35.)

Samalla jätetään helposti huomioimatta nuorten olemassa olevat tavat toimia ja osallistua tai se, että etteivät nuoret välttämättä halua aktiivisesti osallistua tutkimuksen toteuttamiseen. (Pyyry 2012, 35.) Lasten ja nuorten osallistamiseksi tulisi edelleen kehittää rentoja ja vuorovaikutteisia menetelmiä (Pyyry 2012, 51).

Näin laajassa tutkimuksessa vuorovaikutteisten menetelmien käyttö olisi osoittautunut mahdottomaksi. Toivottavasti vastaustilanne sattui toiveitteni mukaan nuorisotyön tunnin yhteyteen, jossa isokset ovat mukana ja ilmapiiri kannustava kyselyyn vastaamiseen esimerkin voimalla. Onhan sanottu, että tahto valta-asemien ravisteluun edesauttaa osallisuutta (Pyyry 2012, 51). Parhaimmassa tapauksessa vastaajille on jäänyt vastaustilanteesta olo, että voi aidosti olla mielipiteineen vaikuttamassa.

7.4 Opinnäytetyöprosessi ja oma ammatillinen kehittyminen

Opinnäytetyö kulki mukanani koko reilun vuoden kestäneiden täydennysopintojeni ajan. Maalis-toukokuun aikana pohdimme yhdessä työelämätahon kanssa kyselyn sisältöä ja aloitin tutkimuksen tietoperustan laatimisen. Opinnäytetyön suunnitelma hyväksyttiin seminaarissa toukokuussa 2014. Kävin henkilökohtaisesti esittelemässä tutkimussuunnitelmani rippikoulutyöntekijöiden kokouksessa 14.5.2014. Kirkkoherra Jouni

Turtiainen allekirjoitti tutkimusluvan 27.5.2014.

Kesä-elokuun aikana rippikoulujen ohjaajat keräsivät rippikouluissa vastauksia kyselyyn. Elokuun lopussa kävin myös kesän isosten palauteleirillä teettämässä työpajan otsikolla ”Unelmakirkkoni”. Käytin työskentelyssä Tulevaisuusverstaas –menetelmää. Työpaja oli vapaavalintainen iltapäivän työskentely, johon osallistui 8 isosta. Olin saanut opinnäytetyöseminaarissa suosituksen käyttää tutkimukseni tukena myös jotakin osallistavaa menetelmää ja käyttää siitä saatuja kokemuksia kyselyn tulosten vertailukohtana.

Koska aineisto lopulta paisui niin suureksi korkean vastausprosentin takia, päädyin jättämään työskentelyn aineiston tämän raportin ulkopuolelle. Ratkaisu oli helppo senkin takia, että työpajan anti oli hyvin samansuuntainen kyselyn tulosten kanssa. Mitään uutta, erilaista tai mullistavaa ei jäänyt tämän rajanvedon takia raportoimatta.

Syksyn 2014 opinnäytetyöprosessi seisojien opintojen takia. Kaavakkeet tilastoitiin joulukuussa 2014, avoimet vastaukset litteroitiin ja teemoiteltiin tammikuussa 2015. Aineiston analyysi tapahtui tammi–maaliskuun 2015 aikana. 28.1.2015 esittelin tutkimukseni alustavia tuloksia nuorille ja luottamushenkilöille ensimmäisessä Soduskunnan, eli lasten ja nuorten vaikuttamisfoorumissa, kokoontumisessa. Espoonlahden seurakunnan rippikoulutyöntekijöiden kokous oli 13.5.2015, jossa tutkimus julkistettiin työyhteisölle.

Nuoret seurakuntalaisina –kehittämisasiakirjassa todetaan, että kehittämistyössä on kysymys muutoksen vastaanottamisesta. Vaikka joidenkin perusasioiden olisi hyvä pysyä muuttumattomina, nuorisotyön jos jonkin tulisi pysyä kiinni ajassa. Kehittämistyö on reagoimista ilmiöihin; nuorten kuulemista, tutkimusten ja tilastojen seuraamista ja keskustelua muiden ammatillisten toimijoiden kanssa. (Nuoret seurakuntalaisina 2013, 6.)

Ilahtuneena olen saanut huomata, että Espoonlahden seurakunnassa tämä kehittämistyö on otettu tosissaan. Toimintaa on suunniteltu ja siihen on jo tehty muutoksia tutkimukseni tuloksia huomioiden. Tulevalle kaudelle on suunnitteilla draama- ja urheilurippikoulut. Nuorisotilan aukioloaikoja on laajennettu sunnuntaille, joka kyselyssä osoittautui suositukseksi päiväksi. Nuoret saavat myös pitää tilaa keskenään auki. Tilan hälytysjär-

jestelmää muutettiin niin, että nuorten itsenäinen oleskelu tilassa onnistuu pääsemättä toimistotiloihin.

Osa nuorten toimintaryhmistä muutetaan seuraavalla toimintakaudella projekti- ja kurssiluonteisiksi. Tämäkin oli kyselyn tuloksista noussut toive. Lähes neljäkymmentä prosenttia vastaajista ilmaisi kiinnostuksensa osallistua seurakunnassa satunnaisiin tapahtumiin. Seurakunnassa on myös totutettu Liikuttava seurakunta –materiaalin (Helle-Lahti 2014) harjoitteita, koska kiinnostus liikkumiseen nousi kyselyssä merkittävään asemaan. Tulevalle kaudelle on myös varattu nuorten pelivuoro koulun liikuntasaliin.

Soduskunta-illat ovat lisänneet yhteisen keskustelun ja suunnittelun määrää ja mahdollisuuksia. Nuorille on kehitetty myös uudenlaista tapaa lähestyä Raamattua omista elämänkysymyksistä katsoen. Ajatuksena on, että valmiin aihepiirin sijaan nuoret saavat tuoda omia pohdintojaan ja ajankohtaisia kiinnostuksen kohteitaan esille. Näin nuorilla on yhdessä työntekijän kanssa mahdollisuus tutkia ja keskustella, mitä Raamattu ja kristillinen etiikka voisivat tilanteesta sanoa tai siihen tuoda.

Tutkimuksen teko on siis ollut ammatillisesti mielekästä, motivoivaa ja kasvattavaa. Olen saanut perehtyä sekä tutkimuksen toteuttamiseen että käytännön kehittämisen ja muutostyöhön tulosten näyttämään suuntaan. Parasta antia on ollut oman ajattelutavan muutoksen huomaaminen tässä prosessissa. Olen ollut taipuvainen ajattelemaan, että työntekijävetoisesti moni tehtävä sujuu helpommin. Usein näin oikeasti onkin. Työntekijälähtöinen tapa ajatella ja toimia ei kuitenkaan tue asiakkaan osallisuutta eikä vahvistaa asiakkaan kokemusta yhteisöön kuulumisesta.

Onneksi ammatti-identiteetti voidaan nähdä prosessina, joka kestää koko työiän. Ihmisläheisessä ammatissa toimiva joutuu jatkuvasti peilaamaan omaa henkilökohtaista identiteettiään ja omaa käsitystään esimerkiksi kasvattajan tehtävistä ja niihin liittyvistä vaatimuksista. Ammatti-identiteetti onkin osa ihmisen kokonaisvaltaista identiteettiä ja mahdollistaa persoonan käytön työvälineenä. (Kokkonen & Kokkonen 2008, 242.)

Sosionomin ammatillisissa kompetensseissa todetaan, että sosionomi osaa luoda asiakkaan osallisuutta tukevan ammatillisen vuorovaikutus- ja yhteistyösuhteen. Sosionomi omaa myös käytäntöpainotteista tutkimuksellista osaamista ja hän osaa tuottaa uutta

tietoa. Tätä käsillä olevaa tutkimusta toteutettaessa edellä mainitut kompetenssit ovat painottuneet erityisesti. Sosionomin eettisen osaamisen yksi osa-alue puolestaan on tasa-arvon edistäminen ja huono-osaisuuden ehkäiseminen (Sosiaalialan ammattikouluverkosto 2010, 2).

Kun kyse on osallisuudesta, tämäkin osa-alue on merkityksellinen. Kyky osallisuuteen ja vuorovaikutukseen ovat tärkeä osa yksilön hyvinvointia ja niitä sosionominkin tulisi aktiivisesti olla tukemassa. Koenkin sosionomin ammatillisen identiteetin parhaimmillaan olevan toisen ihmisen vahvuuksien ja voimavarojen esiin kaivamista – niiden tukemista ja vahvistamista. Omien voimavarojen löytyminen johtaa usein aktiivisempaan toimijuuteen ja asiantuntijuuteen yksilön omassa elämässä. Tämä puolestaan hyödyttää sekä ihmistä itseään että yhteiskuntaa.

LÄHTEET

- Aaltonen, Sanna 2012. Elämän umpisolmuja avaamassa. Toimijuus ja institutionaaliset rajat nuorten siirtymissä. Teoksessa Elina Pekkarinen, Kaisa Vehkalahti & Sami Myllyrinne (toim.) *Lapset ja nuoret instituutioiden kehyksissä. Nuorten elinolot –vuosikirja 2012*. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta, Julkaisuja 131. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 180–191.
- Alderson, Priscilla & Morrow, Virginia 2004. *Ethics, social research and consulting with children and young people*. Ilford: Barnado's.
- Anttila, Annikki, Haapanen, Sinikka, Myyrä Reetta, Möntinen, Pekka & Parviainen, Sari teoksessa Vesa Jaakkola (toim.) 2012. *Nuorten osallisuus ja vaikuttaminen kulttuurisessa nuorisotyössä*. Helsinki: Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus.
- Bäcklund Pia, Häkli, Jouni & Schulman, Harry 2002. *Osalliset ja osaajat. Kansalaiset kaupungin suunnittelussa*. Helsinki: Gaudeamus.
- Espoon seurakuntayhtymä 2013. *Tilastot 2012*. Espoo: Espoon seurakuntayhtymän viestintäpalvelut.
- Espoonlahden seurakunta 2014. *Nuorisotiimi. Perustoimintokuvaus 2015*.
- Espoonlahden seurakunta 2015. *Sinua varten. Kevät-kesä 15.1.-15.8.2015*.
- Gellin, Maija 2011. *Sovittelulla riidoista ratkaisuihin. Oppilaiden osallisuus voimavarana työrauhaa turvatessa*. Teoksessa Anu Gretschel & Tomi Kiilakoski (toim.) *Lasten ja nuorten kunta. Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 77*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 56–70.
- Halme, Lasse 2008. *Uskonto ja kasvatus vuorovaikutuksena*. Helsinki: Lasten keskus.
- Harrikari, Timo 2008. *Riskillä merkityt. Lapset ja nuoret huolen ja puuttumisen politiikassa*. Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 87. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto
- Hella, Elina 2006. *How do Finnish Upper Secondary Students Relate to Lutherans?* Teoksessa Kirsi Tirri (ed.) *Religion, Spirituality & Identity*. Bern: Peter Lang, 135–151.
- Helle-Lahti Eeva-Liisa 2014. *Liikuttava seurakunta*. Helsinki: Kirjapaja.
- Hirsjärvi, Sirkka, Remes Pirkko & Sajavaara, Paula 2013. *Tutki ja kirjoita*. Helsinki:

Tammi.

- Horelli, Liisa, Kyttä, Marketta & Kaaja, Mirrka 2002. Lasten ja nuorten osallistumista tukevia menetelmiä. Teoksessa Anu Gretscher (toim.) *Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina. Artikkeleita osallisuudesta*. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu. Suomen kuntaliitto, 31–47.
- Ilg, Wolfgang & Schweizer, Friedrich 2010. Researching Confirmation work in Europe: The need for multi-level analysis for identifying individual and group influences in non-formal education. Teoksessa Chris Hermans (toim.) *Journal of empirical theology* 23. Brill academic publishers, 159–178.
- Kananen, Jorma 2011. *Kvantti. Kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas*. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kiilakoski, Tomi 2007. Lapset ja nuoret kuntalaisina. Teoksessa Anu Gretscher & Tomi Kiilakoski (toim.) *Lasten ja nuorten kunta. Nuorisotutkimusseura, julkaisuja* 77. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 8–20.
- Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä 2010. *Opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten*. Tampere: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Kokkonen, Jarmo & Kokkonen, Sari 2008. Kasvattajan ammatti-identiteetti ja persoonallinen kasvu. Teoksessa Jouko Porkka (toim.) *Johdatus kristilliseen kasvatukseen*. Helsinki: Lasten keskus, 235–254.
- Koskinen, Sanna 2010. *Lapset ja nuoret ympäristökansalaisina*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Korkiamäki Riikka 2014. ”Jos mä nyt voisin saada ystäviä” – ulkopuolisuus vertaissuhteissa nuorten kokemana. Teoksessa Mika Gissler, Marjatta Kekkonen, Päivi Känkänen, Päivi Muranen & Matilda Wrede-Jäntti (toim.) *Nuoruus toisin sanoen. Nuorten elinolot –vuosikirja 2014*. Tampere: THL ja kirjoittajat, 38–50.
- Kääriäinen Kimmo & Niemelä Kati 2006. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon haasteet ja mahdollisuudet 2000 –luvulla. Teoksessa Anne Birgitta Yeung, Heikki Pesonen & Susan Sundback (toim.) *Rajojen Ylityksiä. Uskonto, kirkko ja sosiologia*. Helsinki: Suomen teologinen kirjallisuusseura, 321–331.
- Laajarinne, Jukka 2011. *Leikkimien kielletty. Kontrolliyhteiskunnan lapset*. Jyväskylä: Atena.

- Laitila, Minna 2010. Asiakkaan osallisuus mielenterveys- ja päihdetyössä. Fenomenografinen lähestymistapa. Publications of the University of Eastern Finland. Dissertations in Health Sciences, no 31. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto, Terveystieteiden tiedekunta.
- Manu, Petri & Pulkkinen, Heljä 2004. Excel taulukkolaskenta. Jyväskylä: Docendo.
- Modeus, Fredrik 2014. Osallisuuteen kutsutut. Jumalanpalvelusyhteisö muutoksessa. Helsinki: Kirjapaja.
- Muhonen, Mervi & Tirri, Kirsi 2008. Mitä on kristillinen kasvatus? Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: Lasten keskus, 63–82.
- Niemelä, Kati 2006. Vieraantunut vai pettynyt? Kirkosta eroamisen syyt Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 95. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Niemelä, Kati 2007. Rippikoulusta aikuisuuteen. Pitkittäistutkimus rippikoulun merkityksestä ja vaikuttavuudesta. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 99. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Nieminen, Liisa 2010. Lasten ja nuorten tutkimus: oikeudellinen tarkastelu. Teoksessa Kaisa Vehkalahti, Niina Rutanen, Hanna Lagström & Tarja Pösö (toim.) Kohti eettisesti kestäväää lasten ja nuorten tutkimusta. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 25–42.
- Nurmi, Suvielise 2011. Teoksessa Suvielise Nurmi ja Kaisa Rantala (toim.) Näyn ja kuulun. Lapsen etu ja osallisuus. Helsinki: LK -kirjat ja PTK -poikien ja tyttöjen keskus.
- Pirttilä, Tuula 2008. Tutkimuseettiset toimikunnat – toimintaa ohjaavat normit ja tutkimuseettinen pohdinta. Teoksessa Anna-Maija Pietilä & Helena Länsimies-Antikainen (toim.). Etiikkaa monitieteisesti. Pohdintaa ja kysymyksiä. Kuopion yliopiston julkaisuja F. Kuopio: Kuopion yliopisto.
- Porkka, Jouko 2015. Saattaen vaihdettava: Tutkimustietoa isostoiminnasta kirkossamme. Julkaisematon. Jyväskylä 14.1.2015. Luento.
- Pruuki, Lasse 2010. Rippikoulun pikkujättiläinen. Helsinki: Lasten keskus.
- Pyry, Noora 2012. Nuorten osallisuus tutkimuksessa. Menetelmällisiä kysymyksiä ja vastausyrityksiä. Nuorisotutkimus 1/2012.
- Rantala Kaisa 2011. Osallisuuden kokemuksia ja kokeiluja seurakunnissa. Teoksessa

- Suvielise Nurmi ja Kaisa Rantala (toim.) Näyn ja kuulun. Lapsen etu ja osallisuus. Helsinki: LK -kirjat ja PTK -poikien ja tyttöjen keskus, 137–181.
- Riekkinen, Wille 2008. Kristillisen kasvatuksen lähtökohdista. Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: Lasten keskus, 83–93.
- Räsänen Antti 2004. Usko itsenäistyvän nuoren elämässä. Teoksessa Heli Aaltonen, Lassi Pruuki & Pekka Saarainen. Rippikoulun käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 103–127.
- Seurakuntien lapsityön keskus. Tyttöjen ja poikien oikeudet kirkossa. Viitattu 27.4.2015. <http://www.evl.skl.fi> > Työn tueksi > Työn tueksi, arkistoitua > Tyttöjen ja poikien oikeudet kirkossa.
- Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto 2010. Esitys sosionomi (AMK) –tutkinnon kompetensseista.
- Sosiaali- ja Terveysministeriö 2014. Osallisuuden edistäminen. Viitattu 24.8.2014 <http://www.stm.fi> > Hyvinvointi > Osallisuuden edistäminen.
- Strandell, Harriet 2010. Etnografinen kenttätö: lasten kohtaamisen eettisiä ulottuvuuksia. Teoksessa Kaisa Vehkalahti, Niina Rutanen, Hanna Lagström & Tarja Pösö (toim.) Kohti eettisesti kestäväää lasten ja nuorten tutkimusta. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 92–112.
- Suonperä, Satu 2009. Rippikoululaisten vanhempien käsitys kotien arvo- ja uskontokasvatuksesta. Teoksessa Tapani Innanen & Kati Niemelä (toim.). Rippikoulun todellisuus. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 107. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2007. Meidän kirkko. Osallisuuden yhteisö. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategiaa vuoteen 2015 laatineen ryhmän mietintö. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2010. Lapsivaikutusten arviointi Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. Ohjeistus. Suomen ev.-lut. Kirkon julkaisuja 21. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Taavitsainen Tiina 2012. Lasten ja nuorten osallisuus kirkossa. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö, ylempi sosiaalialan koulutusohjelma.

Pieksämäki.

- Thompson, Andrew 2007. The meaning of patient involvement and participation in health care consultations: A taxonomy. *Social Science & Medicine* 64 (6), 1297.
- Turtiainen, Pirjo 2001. Lapsen kuulemisen mahdollisuudet ja rajoitukset haastattelututkimuksen näkökulmasta. Teoksessa Marjatta Kangassalo & Juha Suoranta (toim.) *Lasten tietoyhteiskunta*. Tampere: Tampere university press, 70–180.
- Tähkää, Ari, Taavitsainen Tiina, Lehtinen Katja, Kallinen, Eija, Ojala, Sami, Jutila, Juha, Syrjä-Turpeinen, Sirpa, Tukeva, Pekka & Lampenius, Simo 2013 (toim.). *Nuoret seurakuntalaisina*. Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2012:6. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Valli, Raine 2010. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin*. Jyväskylä: PS –kustannus, 103–128.
- Virtanen, Kalevi 2011. Lapsi ja osallisuuden kirkko. Teoksessa Suvielise Nurmi ja Kaisa Rantala (toim.) *Näyn ja kuulun. Lapsen etu ja osallisuus*. Helsinki: LK -kirjat ja PTK -poikien ja tyttöjen keskus, 79–90.

LIITE 1: Kyselylomake

Tämän kyselyn tarkoituksena on selvittää ajatuksiasi seurakunnan toiminnasta. Millainen seurakunta vastaa toiveisiisi parhaiten? Mitä haluat seurakunnassa tehdä? Vastaamalla voit vaikuttaa jo syksyllä järjestettäviin tapahtumiin ja alkavien ryhmien sisältöön.

Vastaa kysymyksiin ympäröimällä yksi tai useampi sinulle sopiva vaihtoehto. Ympyröi vain vastauksen numero, älä koko vastausta. Rippikoululaiset vastaavat kysymyksiin 1-18, isokset ja leiriavustajat kysymyksiin 1-22. Kysymykset 19-22 on tarkoitettu isosille ja leiriavustajille.

Kyselyyn vastataan nimettömänä, joten yksittäisen vastaajan tunnistaminen on mahdotonta. Aikaa kyselyn täyttämiseen menee noin 10 minuuttia. Kiitos vastauksestasi!

Rippileirini: _____

Päivämäärä: _____

Sukupuoleni: tyttö / poika

Olen: rippikoululainen / isonen / leiriavustaja

1. Millainen rippikoulusi on ollut?

1 paljon parempi kuin odotin

2 vähän parempi kuin odotin

3 sellainen kuin odotin

4 huonompi kuin odotin

5 paljon huonompi kuin odotin

2. Mikä on ollut rippikoulussa parasta?

1 toiset ihmiset

2 opetus

3 vapaa-aika

4 iltaohjelma

5 hartaudet

6 raamikit

7 muu, mikä? _____

3. Tutustuitko rippikoulussa uusiin ihmisiin?

1 kyllä, uskon, että olemme ystäviä riparin jälkeenkin

2 kyllä, uskon, että tapaamme seurakunnan toiminnassa

3 kyllä, tutustuin isosiin ja ohjaajiin

4 ei, en saanut uusia ystäviä

5 ei, en usko, että olen riparikavereiden kanssa tekemisissä

6 muu, mikä? _____

4. Miten kotonasi suhtauduttiin rippikouluun?

1 kannustavasti

2 innostuneesti

3 nihkeästi

4 välinpitämättömästi

5 kielteisesti

6 muu, mikä? _____

5. Millainen kuva seurakunnasta sinulle jäi kevään ripparitapaamisten perusteella?

1 paikka, jossa minusta ollaan kiinnostuneita

2 paikka, jossa ihmisillä on hyvä olla

3 paikka, jossa on tylsää

4 paikka, jossa on paljon toimintaa

5 paikka, jossa voi itse toimia

6 paikka, jossa rukoillaan paljon

7 paikka, jossa käy vain vanhempia ihmisiä

8 muu, mikä? _____

6. Tiedätkö jonkun, joka osallistuu seurakunnan tilaisuuksiin?

1 kaveri

2 sisarus

3 vanhempi

4 isovanhempi

5 muu aikuinen

6 muu nuori

7 ei kukaan

8 muu, mikä? _____

7. Mitä teet mieluiten nuorisotiloilla?

- 1 juon kahvia
- 2 olen kavereiden kanssa
- 3 pelaan
- 4 juttelen
- 5 rukoilen
- 6 laulan
- 7 en mitään, vain olen
- 8 muu, mikä? _____

8. Missä olet hyvä?

- 1 ihmisten kanssa
- 2 piirtämään
- 3 tietotekniikassa
- 4 musiikissa
- 5 kirjoittamisessa
- 6 puhumisessa
- 7 liikkumisessa
- 8 muu, mikä? _____

9. Mikä olisi sinulle sopiva tapa olla mukana seurakunnassa?

- 1 keskustelu ja vaikuttaminen
- 2 säännöllisesti kokoontuva ryhmä
- 3 vapaa oleilu
- 4 projektit ja tapahtumien järjestäminen
- 5 yhdessä tekeminen esim. askartelu tai ruuanlaitto
- 6 liikunta
- 7 toiminnan suunnittelu
- 8 hyväntekeväisyys, esim. yhteisvastuukeräys
- 9 hartauksien suunnittelu ja toteutus
- 10 ryhmän ohjaaminen itse
- 11 juttujen tekeminen nettiin ja mainoksiin
- 12 soittaminen tai laulaminen
- 13 muu, mikä? _____

10. Mitä haluaisit seurakunnassa oppia?

- 1 tekemään mainoksia
- 2 järjestämään tapahtumia
- 3 tuottamaan sisältöä nettiin
- 4 laittamaan ruokaa
- 5 soittamaan tai säestämään
- 6 tietotekniikkaa
- 7 lisää Raamatusta ja uskosta
- 8 liikkumaan luonnossa
- 9 ohjaamaan ryhmää
- 10 näyttelemään
- 11 vaikuttamaan ympäristönsuojeluun
- 12 vaikuttamaan seurakunnan toimintaan
- 13 muu, mikä? _____

11. Kuinka usein haluaisit olla mukana seurakunnan toiminnassa?

- 1 monta kertaa viikossa
- 2 joka viikko
- 3 joka toinen viikko
- 4 kerran kuussa
- 5 harvemmin kuin kerran kuussa
- 6 satunnaisiin tapahtumiin
- 7 en koskaan
- 8 muu, mikä? _____

12. Minä päivinä osallistuisit mieluiten seurakunnan toimintaan?

- 1 maanantaina
- 2 tiistaina
- 3 keskiviikkona
- 4 torstaina
- 5 perjantaina
- 6 lauantaina
- 7 sunnuntaina

KYSYMYKSET ISOSILLE JA LEIRIAVUSTAJILLE:

19. Millä tavalla olet osallistunut seurakunnan toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen?

- 1 olen suunnitellut ryhmätapaamisen, esim. kerhossa
- 2 olen järjestänyt tapahtuman tai retken
- 3 olen auttanut tapahtuman tai retken järjestämisessä
- 4 olen osallistunut hyväntekeväisyyteen, esim. yhteisvastuu
- 5 olen äänestänyt seurakuntavaaleissa
- 6 olen ollut tai olen ehdokkaana seurakuntavaaleissa
- 7 olen tehnyt juttuja nettiin
- 8 olen suunnitellut rippikoulua
- 9 en mitenkään
- 10 muu, mikä? _____

20. Oletko saanut vaikuttaa seurakunnan toiminnan sisältöön?

- 1 kyllä, sopivasti
- 2 kyllä, mutta liian vähän
- 3 en, mutta en haluakaan
- 4 en, vaikka haluaisin
- 5 muu, mikä? _____

21. Mitä perusteluja olet saanut sille, jos ehdotuksesi ei ole edennyt toiminnan tasolle?

- 1 työntekijä on kiireinen
- 2 ei ole vapaita tiloja
- 3 nuoret eivät saa avaimia
- 4 nuoret eivät voi olla tilassa ilman työntekijää
- 5 turvallisuusmääräykset estävät tapahtuman
- 6 idea ei sovi seurakunnan toimintaan
- 7 idean toteuttamiseen ei ole budjetoitu rahaa
- 8 nuorista ei löydy vastuunkantajia
- 9 en ole saanut perusteluja
- 10 muu, mikä? _____

22. Mitä vielä haluaisit sanoa?

Kyselystä vastaa nuorisotyönohjaaja Hanna Kojo. Kyselyn tulokset raportoidaan Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetyönä keväällä 2015. Lisätietoja tutkimuksesta antaa: hanna.kojo@student.diak.fi.

LIITE 2: Tutkimuskirje

Espoossa 16.5.2014

Hyvä rippikoululaisen vanhempi!

Yksi rippikoulun tärkeä tavoite on, että nuoren yhteys seurakuntaan säilyisi konfirmaation jälkeenkin. Seurakunta näyttäytyy toivottavasti paikkana, jossa voi kokea yhteenkuuluvuutta Jumalan ja toisten ihmisten kanssa. Toivottavasti seurakunta on myös yhteisö, jossa jokainen ääni ja mielipide on tärkeä ja huomioimisen arvoinen.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategia vuoteen 2015 kantaa nimeä ”Meidän kirkko. Osallisuuden yhteisö.” Se kehottaa seurakuntia muun muassa kiinnittämään erityistä huomiota nuorten jäsenyyteen kirkossa sekä luomaan heille mielekkäitä toimintamahdollisuuksia.

Tätä toiminta-ajatusta haluamme toteuttaa Espoonlahden seurakunnan rippikoulu- ja nuorisotyössä. Kehitäksemme toimintaamme nuorten osallisuutta lisäävään suuntaan, järjestämme kesän 2014 rippikoululaisille ja isosille kyselyn. Kyselyn tarkoituksena on selvittää, millainen seurakunta vastaa nuoren tarpeisiin parhaalla mahdollisella tavalla. Mitkä ovat ne asiat, joihin nuori itse haluaa vaikuttaa? Millä omilla vahvuuksillaan nuori voi olla mukana kehittämässä nuorisotyötä?

Kyselykaavake tulee sisältämään noin 20 monivalintakysymystä ja kyselyyn vastataan nimettömänä. Yksittäisen vastaajan tunnistaminen tulee olemaan mahdotonta. Kaavake täytetään rippikoulun leirijakson loppupuolella. Kyselyn tulokset tulevat välittömästi seurakunnan työntekijöiden hyödynnettäväksi syksyn toiminnan suunnittelua ja toteutusta varten.

Tulokset raportoidaan myös Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetyönä keväällä 2015. Allekirjoittanut on opintovapaalla Espoonlahden seurakunnan nuorisotyönohjaajan virasta sosionomi-opintojen vuoksi ja vastaa tutkimuksen käytännön toteutuksesta yhdessä nuorisotiimin kanssa. Kyselyyn osallistuminen on luonnollisesti vapaaehtoista. Mikäli toivot, että lapsesi ei osallistu tutkimukseen, ilmoita siitä ystävällisesti rippikoulun ohjaajille ennen leirijakson alkua.

Toivottavasti mahdollisimman moni nuori on vastauksillaan mukana kehittämässä nuorisotyön toimintaa! Kiitos!

Yst.terv. Hanna Kojo

Lisätietoja tutkimuksesta antaa: Hanna Kojo